

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**KANUN EĞİTİMİ BAŞLANGIÇ DÜZEYİ UYGULAMALARINA
İLİŞKİN BİR EYLEM ARAŞTIRMASI**

Metin DURSUN
ORCID: 0000-0003-2224-0999

Danışman
Doç. Dr. Yavuz Selim KALELİ
ORCID: 0000-0001-5713-7399

Konya – 2022

ÖN SÖZ (TEŞEKKÜR)

Ülkemizde kanun eğitimi ile erken yaşta tanışma olanağı sağlayan okullar güzel sanatlar liseleridir. Bu okullarda batı müziği, Türk sanat ve Türk halk müziği olmak üzere üç türde eğitim programı, 4 yıla yayılmış bir şekilde verilmektedir. Geline nokta kanun öğrencilerinin programlar ve içerdiği muhtelif mesleki derslerle uyumunu sağlamada sorunlar yaşandığı gözlemlenmiştir.

Bu araştırmada Güzel sanatlar liselerine yeni başlayan öğrencilerin ses değişimi ve gelişimleri de düşünülerek hazırlanmış yeni bir başlangıç düzeyi kanun eğitimi modeli oluşturulmaya çalışılmıştır.

Araştırma boyunca desteğinden ve bilgisinden faydalandığım danışmanım Doç. Dr. Yavuz Selim KALELİ'ye, araştırmanın şekillenmesine katkıda bulunan Prof. Dr. Oğuz KARAKAYA'ya, çalışmanın görüşme aşamasında katkılarını sunan Güzel sanatlar lisesi kanun eğitimcisi meslektaşlarıma, Konya Güzel Sanatlar lisesi kanun öğrencilerime teşekkür ederim.

Metin DURSUN

Kasım, 2022

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ (TEŞEKKÜR)	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	v
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vi
KISALTMALAR	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
1. GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Sayıtlar (Varsayımlar).....	6
1.5. Sınırlılıklar.....	6
2. ALAN YAZIN	7
2.1. Mesleki müzik eğitimi.....	7
2.2 Çalgı eğitimi	8
2.4. Kanun Eğitimi	9
2.5. Tampereman ses sistemi.....	10
2.6. Türk müziği ses sistemi	10
2.7. İlgili araştırmalar	11
3. YÖNTEM	14
3.1. Araştırmanın Modeli	14
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme	15
3.3. Veri Toplama Araçları.....	15
3.3.1 Görüşme formu 1.....	16
3.4. Verilerin Toplanması.....	16
3.5. Verilerin Analizi.....	17
4. BULGULAR	19
4. 1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	19
4. 2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	28
4. 3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	30
4. 4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	31
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	34
5.2. Sonuç	34
5.3. Öneriler	35

KAYNAKLAR	37
EKLER – 1	41
EKLER – 2.....	49
EKLER- 3.....	51
EKLER- 4.....	53

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Kanun Eğitimi Başlangıç Düzeyi Uygulamalarına ilişkin Bir Eylem Araştırması başlıklı tez çalışmamın toplam **62** sayfalık kısmına ilişkin, 4/11/2022 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%27** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dâhil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

4/11/2022

Metin DURSUN

Doç. Dr. Yavuz Selim KALELİ

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

4/11/2022

Metin DURSUN

KISALTMALAR

GSL: Güzel Sanatlar Lisesi

TM: Türk müziği

BM: Batı müziği

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

KANUN EĞİTİMİ BAŞLANGIÇ DÜZEYİ UYGULAMALARINA İLİŞKİN BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

Metin DURSUN

Bu araştırma, Türkiye'deki Güzel Sanatlar Liseleri müzik bölümü kanun çalgı eğitimi başlangıç düzeyi öğretimine yönelik bir öğretim modeli tasarlamak, öğretmen ve öğrenci görüşleri alınarak tüm boyutlarıyla irdelenip elde edilen veriler ışığında görüş ve önerilerle GSL kanun eğitimine katkıda bulunmak amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Konya Çimento Güzel Sanatlar Lisesi 9 ve 10. Sınıftan dörder öğrenci olmak üzere, toplam 8 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada iki adet veri toplama aracından faydalanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme ile öğrencilere 5 soru sorularak uygulamadaki davranış değişiklikleri tespit edilmiştir. GSL'de görev yapan alanında uzman 10 adet kanun öğretmeni ile görüşlerini belirlemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanarak 4'er soru sorulmuştur. Uygulama süreci Eylül 2021'de 10 öğretmenin görüşleriyle başlamış, 2021-2022 eğitim-öğretim yılı 2. Yarıyıldaki çalışma grubunu oluşturan öğrencilerle 21-25 Şubat haftasıyla başlayan ve 21-25 Mart haftasına kadar devam eden 5 haftalık bir program uygulama yapılmıştır. Öğrencilerle yapılan derslerde kanun ile icra/solfej/seslendirme için çift porte kullanılmış, üst portede Türk müziği ses sistemi, alt portede ise Türk müziği ses sistemine karşılık gelen tampereman ses sistemine ait etütler yer almıştır. Araştırmamızın ana çıkış noktalarından birisi olan başlangıç perdesi (TM "Fa", BM "Do") üzerinden çalışmalar başlamış ve her ders sonunda öğrencilerin duruş-tutuş-oturuş pozisyonları izlenmiş, ders sonunda öğrencilere sorular sorulmuştur. Derslerde kanun icrası ile birlikte her iki portenin de ayrı ayrı solfejleri yaptırılıp çaldırılmıştır. Bu süreçte ses sınırları kontrol edilip notlar alınmıştır.

Geleneksel Türk müziği ses sistemi ile Tampereman ses sisteminin birlikte uygulanmasına ilişkin GSL öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu, iki ses sistemine birlikte konu edinen bir programın oluşturulmasını belirtmişlerdir. GSL çalgı eğitimi kanun ders kitaplarında uygulanan "do" (Kaba çargâh) perdesi eksenli başlangıç etütlerinde duruş-tutuş-oturuş pozisyonu açısından problem yaşamadıkları, ancak öğrencilerin, çalarak seslendirmede sorun yaşadıkları saptanmıştır. Problemlere ve kanun eğitiminin geliştirilmesine yardımcı olabilecek görüş ve öneriler ortaya konmuştur.

Kanun çalgısı öğrencilerinin büyük çoğunluğunun, geleneksel Türk müziği ses sistemi ve tampereman ses sistemini birlikte uygulayan etkinliklerden sonra, kanun dersi dışındaki derslere uyum, başarı ve motivasyon durumlarının arttığı, tampereman ses sistemini göre hazırlanan egzersizlere zorluk yaşamadıkları, tampereman ses sistemine göre hazırlanan etüt/solfej etkinliklerinde ses aralığı açısından gelişim dönemlerine uygun olduğu, başlangıç pozisyonunu (duruş-tutuş-oturuş ve başlangıç konumu) tampereman ses sistemine göre düzenleyen etkinliklerin kullanım açısından rahatlık sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Güzel Sanatlar Lisesi, Kanun Eğitimi, Türk Müziği Ses Sistemi, Tampereman Ses Sistemi

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Fine Arts Education
Music Education Program
Master Thesis

AN ACTION RESEARCH ABOUT QANUN EDUCATION BEGINNER LEVEL PRACTICES

Metin DURSUN

This research was carried out in order to design a teaching model for the music department of the Music Department of Fine Arts High Schools in Turkey, and to contribute to GSL qanun education with opinions and suggestions in the light of the data obtained by examining all dimensions by taking the opinions of teachers and students.

In the study, the action research model, one of the qualitative research methods, was used. The study group of the research consists of 8 students in total, four students from 9th and 10th grades of Konya Cement Fine Arts High School. Two data collection tools were used in the study. Behavioral changes in practice were determined by asking 5 questions to the students with a semi-structured interview. Semi-structured interview technique was applied and 4 questions were asked with 10 qanun teachers working in GSL, who are experts in their fields, in order to determine their opinions. The implementation process started with the opinions of 10 teachers in September 2021, and a 5-week program was implemented with the students forming the study group in the 2nd semester of the 2021-2022 academic year, starting with the week of February 21-25 and continuing until the week of March 21-25. In the lessons held with the students, double staves were used for qanun performance/solfeggio/voice-over, Turkish music sound system was used in the upper stave, and etudes of the tampereman sound system corresponding to the Turkish music sound system were included in the lower stave. One of the main starting points of our research, studies started on the starting pitch (TM “Fa”, BM “Do”) and at the end of each lesson, the posture-holding-sitting positions of the students were monitored, and questions were asked to the students at the end of the lesson. In the lessons, together with the performance of the qanun, the solfeges of both staves were made and played. In this process, sound limits were checked and notes were taken.

Regarding the application of the traditional Turkish music sound system and the Tampereman sound system, the majority of GSL teachers stated that a program should be created that deals with both sound systems together. It was determined that in the initial studies with the “do” (Kaba çargah) pitch axis applied in the GSL instrument education qanun textbooks, they did not have any problems in terms of posture-holding-sitting position, but the students had problems in vocalizing by playing. Opinions and suggestions that can help the problems and improve qanun education have been put forward.

It was observed that the majority of the qanun instrument students, after the activities that applied the traditional Turkish music sound system and tampereman sound system together, increased their adaptation, success and motivation to the lessons outside the qanun lesson, they did not have any difficulty in the exercises prepared according to the tampereman sound system, and in the etude / solfeggio activities prepared according to the tampereman sound system. It has been concluded that it is suitable for developmental periods in terms of vocal range, and activities that regulate the starting position (stance-hold-sitting and starting position) according to the tampereman sound system provide comfort in terms of use.

Keywords: Fine Arts High School, Qanun Education, Turkish Music Sound System, Tampereman Sound System

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

1.1.Problem Durumu

Güzel Sanatlar liseleri kanun öğretim programında, Türk müziği öğretimi çerçevesinde, makamlar ve Türk müziği formlarının örnek eserleri ile Türk halk müziği örnek eserleri üzerinden eğitim verilmektedir. Programda öğrencilere kazandırılmak istenen beceriler; sağ ve sol el koordinasyon becerisi, deşifre, yorumlama (icra), makamsal koordinasyon, transpozisyon becerisi, sahne ve performans, eser çözümlenme, taksim yapma, müziksel işitme, analitik düşünme, işbirliği, iletişim, problem çözme, araştırma, Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma olarak sunulmuştur.

Öğrenciler öğretim programında öğrenimin alt öğeleri olan bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerini kanun çalgısı üzerinde uygulamaktadırlar. Öğrencilerin bilişsel gelişimleri sürecinde yaş ve sınıf seviyeleri de düşünülerek her öğrenci üzerinde akıl yürütme, bellek eğitimi ve düşünme becerilerini geliştirme odaklı dersler yapılmaktadır. Ayrıca her öğrencideki elde edilen kazanım ve dönütler doğrultusunda, bireysel öğrenim ve algılama farklılıkları da göz önüne alınarak üstbilişsel beceriler verilip gelişimleri gözlenmekte, uygulaması yapılmakta ve bu yönde bir eğitim verilmektedir.

Öğrencinin verilen beceri ve hedefleri doğrultusunda, kanun çalgısının Türk müzik kültüründeki yerini anlayabilmesi, temel davranışlar ve tekniğini kavrayabilmesi, Türk sanat ve Türk halk müziğinden sözlü eserler olarak dağarcık elde etmesi ve çalgısında uygulayabilmesi, sözsüz eser formlarını bilmesi ve dağarcık oluşturabilmesi, bireysel ve grup çalışma bilincinin elde edilmesi amaçlanmaktadır.

Kanun eğitimi öğretim programının amaçları Güzel sanatlar liseleri kuruluş amaçlarının açılımı olarak düşünülebilir. 21 Eylül 1990 tarih ve 20642 sayılı Resmi gazetede Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı o zamanki adıyla Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri olarak bu okulların ilk yönetmeliği yayımlanmıştır. 2013 yılına kadar geliştirilerek gelen yönetmelik ile bu okulların adı önce Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi ve ardından bugünkü adı ile Güzel Sanatlar Liseleri olarak değişmiştir. Yönetmelikler ise bu tarihten itibaren Ortaöğretim kurumları yönetmeliği kapsamında yayımlanmaya başlamıştır. 16 Haziran 2009 tarih ve 27260 sayılı resmi gazetede yayımlanan ve halen yürürlükte olan yönetmelikteki Güzel sanatlar liseleri kuruluş amaçlarından biri şu şekildedir; “*Millî ve milletlerarası sanatsal ve sportif faaliyetleri takip*

ederek bilgi ve kültürlerini geliştirmelerini sağlamaktır (Milli Eğitim Bakanlığı Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Yönetmeliği, 2009).”. 21 Temmuz 2012 tarih ve 28360 sayılı resmi gazetede yayımlanan ve halen yürürlükte olan Milli Eğitim Bakanlığı Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri yönetmeliğinde değişiklik yapılmasına dair yönetmelikte mevcut yönetmelikteki madde 5’e eklenen ek madde 2’de;” Kültürler arası öğrenci değişim programları çerçevesinde bir eğitim ve öğretim yılını geçmemek üzere, önceden durumlarını belgelendirerek yurt dışında öğrenim görmek için okuldan ayrılan öğrencilerin kayıtları okullarında saklı tutulur ve bunların durumları boş kontenjan olarak değerlendirilmez, yerlerine naklen öğrenci alınmaz. Bu kapsamda yurt dışında alınan öğrenim belgeleri, 5/3/2004 tarihli ve 25393 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Denklik Yönetmeliği hükümlerine göre değerlendirilerek öğrenci başarısına yansıtılır (Milli Eğitim Bakanlığı Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Yönetmeliği, 2012).” ifadeleri yer alır.

Kuruluş amaçları ve kültürler arası öğrenci değişim programları uygulamalarını bünyesinde bulunduran Güzel sanatlar liseleri kanun eğitimi programı, bu amaç ve uygulamalara cevap verecek içerik ve yapıda hazırlanmalıdır. Ülkemizde Güzel Sanatlar Liseleri, Mesleki müzik eğitimi veren Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Devlet Konservatuvarlarında eğitimi verilen kanun çalgısının öğretim programı geleneksel müziği ve onun getirdiği akort sistemi üzerinden yapılmaktadır.

Kanun çalgısı, doğu müziği çalgısı olmasına rağmen tek sesli melodiler üreten klavsen’e benzetilmiş hatta klavsenin küçüğü olarak nitelendirilmiştir. Kaynaklara göre ilk olarak Asya’da icat edilen kanun çalgısı ilerleyen yıllarda İstanbul’a getirilmiştir. Avusturyalıların Zihter’i ve Macarların Cyumbalum çalgısından daha küçük olan Kanun, diz üstüne yatay olarak konulan bir nevi arp’tır. Hareketli bir çalım ve tiz karakterli bir ses yapısına sahip, çok sesliliğe elverişli bir melodi çalgısıdır (Gazimihal, 1961, s. 122). Arplar zaman içerisinde gelişimini sürdürmüş ve yapısal değişiklikler göstererek günümüzdeki modern haline kavuşmuşlardır. “Lirler ise süreç içerisinde gelişmiş, aynı zamanda farklı çalgılara da dönüşerek değişim yaşamıştır. Lir ve Arp çalgılarındaki en belirgin özellik, tek bir tel çekildiğinde tek ses elde edilmesidir ancak sonraları Lir çalgısına bir kol eklenerek tek telden birden fazla ses elde etme imkânı sağlanmış ve çalıda yeni bir boyut kazandırılmıştır. Bu yeni çalgı, giderek gelişip günümüzdeki gitar çalgısına dönüşmüştür. Lirlerin ses kutusundaki büyüme giderek artmış ve tüm çalgıyı kaplamıştır. Bu durumda çalgının dikey değil yatay biçimde çalınmasının daha uygun olacağı ortaya çıkmıştır” (Şahin, 2019, s. 20). Santur ve kanun gibi çalgılar böylece

ortaya çıkmıştır (Radevsky, 2006; akt; Şahin, 2019). Kanun çalgısının anatomik yapısı ve çalınış şekline bakıldığında hem solo hem de polifonik bir çalgı özelliklerini taşıyabildiği görülmektedir. Bu sebeple kanun öğretim programında geleneksel müziğimizin (makamsal yapılar) öğretimi yanında batı müziği tonal yapıyı içeren ve batı müziği ses frekanslarının da tanıtıldığı bir öğretim programı uygulanabilmelidir. Uygulanacak öğretim programı sayesinde öğrenci, iki ses sistemi arasındaki farkı ve ilişkiyi tanıma, kavrama ve uygulayabilme kazanımı elde edebilecektir. Öğrenciler elde edilen bu kazanım ve donanım ile milli ve milletlerarası sanatsal faaliyetleri daha etkili kavrayabilecek, kültürler arası öğrenci değişim programlarında ise mesleki anlamda karşılaşacağı problemleri daha kolay çözebilme yetisine sahip olacaktır.

Mevcut kanun dersi öğretim programında ilk olarak kanun çalmada temel davranışlar verilmektedir. Temel davranışlar içerisinde her çalgıda olduğu gibi en önemli faktör duruş, tutuş ve pozisyonudur. Duruş ve tutuş kavrandıktan sonra kanunda sağ ve sol elin doğru yerde ve öğrenci için en rahat pozisyonda konumlandırılması gerekmektedir. Çalgı icrasında etkili bir performans için bazı unsurlar gereklidir. Bu unsurlar büyük önem taşır ve sazıyla bütünleşmede etkilidir. Çalgı çalmak duygu, beyin ve performans ister (Erdal, 2005, s. 12). Çalgı çalmada kişinin kendi bedensel yapısını tanıması ve bu yönde eğitim alması gerekmektedir. Dolayısıyla alınacak eğitim, çalgıya yönelik çalışmalarda doğru duruş ve pozisyonlar, kullanılacak olan kas gruplarının güçlendirilmesi, uzun soluklu performansa dayalı çalışmalar ve esnekliğin sağlanması açısından önem taşımaktadır (Kiener, 1989).

Kanun öğretiminde Türk müziğinin temel makamı çargâhtır denilerek ilk etüt ve alıştırmalar “do” sesi üzerinde başlamakta, “do” dizisi üzerinden çargâh makamı öğretimiyle devam etmektedir. Kanunda “do” perdesinin yeri vücuda yakın bir bölgededir. Bu perde için eller konumlandırıldığında dirsekler vücuttan bir miktar geride kalmakta ve başlangıçta bir duruş bozukluğuna sebep olabilmektedir. Bu sebeple kanun eğitimi başlangıç çalışmalarındaki tüm bu olumsuzlukları önlemek adına “fa” perdesi üzerinde çalışmaya başlamanın daha uygun olacağı düşünülmektedir.

Güzel sanatlar liseleri öğretim programları gereği batı müziği, Türk sanat müziği ve Türk halk müziği olmak üzere üç müzik türünü de bünyesinde barındıran bir program uygulamaktadır. Bu durumda kanun öğrencileri, üç farklı müzik türünün ses frekanslarını da bilmeleri ve uygulamaları gerekmektedir. Geleneksel müziğimizde micro ses sistemi yer almaktadır. Türk halk müziğimizde ilk olarak Safiyuddin Urmevi'nin ele aldığı birbirine eşit olmayan 17 perdeli sistem ve Türk sanat müziğimizde de birbirine eşit olmayan 24 perdeli Arel-

Ezgi-Uzdilek sistemi kullanılmaktadır. “Batı müziğinde ise micro ses sistemi yer almayıp macro ses sistemi kullanıldığı görülmektedir. Macro ses sistemi ise birbirine eşit olduğu düşünülen 12 perdeli yani tampereman sistemi içerir” (Albuz, 2020, s. 377). Kanun eğitimi alan öğrenciler, batı müziği koro, batı müziği teori ve uygulaması, piyano ve bireysel ses eğitimi derslerinde tampereman ses sistemini öğrenirken, Türk halk müziği derslerinde 17 eşit olmayan aralık sistemini öğrenmek durumundadır. Kendi çalgısı öğreniminde ise 24 eşit olmayan aralık sistemi bilmesi gerekmektedir. Kanun öğrencileri başlangıç aşamasında üç müzik türü ses frekansları arasındaki farklılıkları öğrenmek ve kavramak zorunda olmakta ve güçlükler yaşayabilmektedir. Bu durumun kanun öğrencileri üzerinde mesleki gelişimlerinde yavaşlamaya sebep olabileceği düşünülmektedir. Kanun öğrencilerinin hızlı ve etkili öğrenme, batı müziği derslerindeki eserleri solfej yapabilme, çalgısı ile seslendirebilme bir de aynı zamanda batı müziği çalgıları çalan öğrencilerle birlikte çalabilmeleri için batı müziği ses sisteminin de birlikte kullanılıp öğretilmesi bir kanun öğrenim modeline ihtiyaç duyulmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı ilköğretim ve ortaokul müzik dersi öğretim programının özel amaçları ve müzik alanına özgü becerileri içerisinde bireysel ses eğitimine dair bir amaç, beceri ya da kazanım bulunmamaktadır. Öğrenciler ortaöğretim kurumlarına geçtiklerinde ilk olarak ve sadece güzel sanatlar liselerinde bireysel ses eğitimi dersi ile tanışmaktadırlar. Mutasyon (ergenlik), 12-15 yaşları arasındaki gelişim süreci evresidir. Post-mutasyon (ergenlik sonrası), 14-15 yaşlarından başlayarak 18 yaşında sona eren evredir. Ses değişimi psikolojik ve fizyolojik değişimlerle iç içedir. Ancak bireysel gelişim şekilleri, biyolojik ve psikolojik açıdan bu dönemlerde oldukça farklılık göstermektedir. Bu nedenle ergenliği, tüm dönemleri kapsayan 11-20 yaş arası oluşan bir genel dönem şeklinde düşünmek en akıllı yol olacaktır (Özçimen, 2015:174-175). Lise çağındaki bir kız ya da erkek öğrencinin sesinin mutasyona girdiği de düşünüldüğünde genel olarak “do” (Türk müziği ses frekansı) perdesini seslendirmekte güçlük çektiği ilgili literatürde görülmektedir. Bu durum kanun eğitimi başlangıç seviyesi etütlerini çalarken solfej ile eşlik etmesine engel teşkil edeceği düşünülmektedir.

Yukarıdaki bilgilerin ışığında araştırmanın problem cümlesi “Güzel sanatlar liseleri kanun eğitimine yönelik Türk müziği ve tampereman ses sistemini birlikte konu edinen başlangıç düzeyi öğretim etkinlikleri nasıl hazırlanır?” şeklinde oluşturulmuştur.

Bu problem cümlesinden yola çıkarak, araştırmanın alt problemleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

1- Kanun eğitimcilerinin, Türk müziği ve tampereman ses sistemini birlikte uygulayan başlangıç düzeyi etkinliklere ilişkin görüşleri nelerdir?

2- Türk müziği ses sistemi ile tampereman ses sistemini birlikte uygulanmasını içeren başlangıç düzeyi etkinliklerin, öğrencilerin kanun dersi dışındaki derslerine etkisi nasıldır?

3- Öğrencilerin kanun eğitiminde Türk müziği ses sistemini ve tampereman ses sistemini içeren solfej etkinliklerine yönelik görüşleri nelerdir?

4- Öğrencilerin kanun eğitiminde başlangıç pozisyonlarını içeren etkinliklere yönelik görüşleri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Güzel sanatlar liseleri kanun eğitiminde, başlangıç düzeyi uygulamaları önemli bir sorun haline gelmiştir. Kanun eğitiminde temel davranışların (duruş, tutuş ve vuruş) bozukluğu öğrenmeyi etkileyebilir. Bu sebeple çalgı çalmada, lise çağındaki bir öğrencinin başlangıç perdesinin hangi perde olacağı, gerek doğru çalabilme, gerek öğrencilerin ses değişimi dönemi ile ilgili ses sınırı ve doğru kullanımı açısından solfej yapabilme, gerekse eğitimi verilen tüm çalgılarla aynı frekansı kullanarak icra etmede büyük önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı, tampereman ses sistemi ve mutasyon dönemi ses eğitimi temel bilgilerinden yararlanarak kanun eğitimi başlangıç düzeyi uygulama modeli tasarlamak, tasarlanan modelin uygulanabilirliğini incelemektir. Bu doğrultuda, kanun öğrencilerinin diğer derslerde gördüğü tampereman ses sistemine uyumunu kolaylaştıracak, bu çağdaki öğrencilerin kanun çalgısından destek alarak ses gelişimine uygun aralıklarda solfej yapabileceği, çalgı eğitimi başlangıç aşamasında uygun duruş ve tutuş imkânı sağlayacak bir başlangıç düzeyi kanun eğitimi uygulama etkinlikleri oluşturmaktır. Bu amaçlar ışığında aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1.3. Araştırmanın Önemi

Çalgı eğitimi, müziğin temel unsurlarından biridir. Bireyin kendisini müzikal yönde geliştirebilmesinde önemli bir rol oynar. Bu sebeple tüm çalgıların öğretiminde teknik ve metodik yönden gelişmiş bir öğretim modeli gereklidir. Ülkemizde geleneksel müziğimizin en önemli çalgılarından kanun, mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda, özengen müzik eğitimi veren kurumlarda eğitimi verilmektedir ve sadece geleneksel müziğimizdeki makamsal yapılar üzerinden, tek sesli ve micro tonal perdeleri içeren bir öğretim modeliyle eğitim yapılmaktadır. Bu durumun kanun çalgısının anatomik yapısı düşünüldüğünde sadece geleneksel müzik

eğitiminin ğretimi değil, farklı mzık türleri ve onun getirdiği ses frekanslarını içeren bir eğitim modelinin eksikliğini ortaya çıkardığı görülmektedir. Görülen eksiklik sebebiyle, GSL'de görev yapan kanun ğretmenlerinin programda ve öğrencinin algısal gelişiminde karşılaştığı sorunların ortaya çıkarılması açısından önemlidir. Bu araştırma, kanun çalgısında farklı bir metodik yaklaşım sergilemesi, var olan mevcut programı iyileştirmesi açısından uygulamaya katkı sağlayacağı düşünüldüğünden önemlidir. Ayrıca güzel sanatlar lisesi programı içerisinde kanun eğitimi alan bir öğrencinin öğrenim sürecini kalıcı ve işlevsel duruma getireceği düşünülen başlangıç düzeyi uygulama etkinliklerinin gerçekleştirilecek olması açısından, problem durumunda belirtilen durumlar ve ğretmen görüşleri doğrultusunda belirlenecek derslerdeki öğrenme güçlüklerinin tespit edilmesi bakımından önemlidir.

1.4. Sayıtlar

Araştırma kapsamında gerçekleştirilecek yarı yapılandırılmış görüşmelerde çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin samimi ve objektif olarak gerçek görüşlerini belirttikleri varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

- 1- Araştırma, GSL 9 ve 10. Sınıf öğrencilerinden 8 kişilik kanun ğrenci grubu ile sınırlıdır.
- 2- Güzel sanatlar liselerinde kanun eğitimi veren yaklaşık 10 kişilik uzman grubu ile sınırlıdır.

BÖLÜM 2

2. ALAN YAZIN

2.1. Mesleki müzik eğitimi

“Mesleki müzik eğitimi, müzik alanının bütünü, bir kolunu ya da dalını, o bütün kol ya da dal ile ilgili bir işi meslek olarak seçen, seçmek isteyen, seçme eğilimi gösteren, seçme olasılığı bulunan ya da öyle görünen, müziğe belli düzeyde yetenekli kişilere yönelik olup, dalın, işin ya da mesleğin gerektirdiği müziksel davranışları ve birikimi kazandırmayı amaçlar” (Uçan, 2018, s. 36).

Ülkemizde müzik öğretmeni ve sanatçı yetiştirmek için mesleki müzik eğitiminin gerektirdiği kazanımların oluşmasını hedefleyen eğitim kurumlarını Millî Eğitim Bakanlığı'na (MEB) bağlı güzel sanatlar liseleri müzik bölümleri ve Yüksek Öğretim Kurumlarında mesleki müzik eğitimi veren konservatuvarlar, güzel sanatlar, eğitim ve müzik ve sahne sanatları fakülteleri güzel sanatlar eğitimi müzik bölümleri oluşmaktadır (Çiçek, 2020, s. 2).

Mesleksi müzik eğitimi, bu alana ilgili, yetenekli, başarılı ve müzik alanında mesleki anlamda uzmanlaşmayı hedefleyen kişilere verilen eğitim şeklidir. Bir meslek dalı olarak alanın getirdiği davranışları kazandırmayı, geliştirmeyi hedefleyen, uzman kişilerce uygulanan sistemli ve planlı bir eğitimi kapsamaktadır (Tarman, 2016, s. 10).

Mesleki müzik eğitimi alan bireylerin eğitim sürecinde, çalgı eğitimi zorunlu tutulmakta ve etkin bir şekilde yer almaktadır. Çalgı eğitimi zorunlu olsa da bireylere eğitim sürecinde kendi çalgılarını seçme şansı tanınmaktadır. Kişisel olarak yapılan bu tercihin bireye dönütünde; bireylerin benlik algıları, içsel ve dışsal güdülenmeleri, sosyoekonomik ve kültürel konumları, seçtikleri çalgıya hazırbulunmuşlukları, çalgıyla geçirdikleri zaman ve tecrübeleri ile eğitim sürecindeki performans değerlendirmeleri (sınav / konser / etkinlik vb.) gibi önemli faktörlerin büyük ölçüde belirleyici rol oynadığı söylenebilir (Arıcı, 2019, s. 2).

Müzik eğitiminin meslek kazandırmaya yönelik boyutunu Mesleki Müzik Eğitimi oluşturmaktadır. Mesleki Müzik Eğitimi, müziği meslek olarak seçmek isteyen bireylere, profesyonel boyutta müzikle ilgili uygulamalı-teorik bilgi ve becerileri kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu bilgi ve beceriler, üniversitelerde müzikle ilgili bölümlerde, belli bir müfredat çerçevesinde alanının uzmanı akademisyenler tarafından verilen dersler vasıtası ile kazandırılmaktadır. Üniversitelerde verilen bu derslerin başında müzik teorisi ve işitmeye

yönelik dersler gelmektedir. Müzik teorisi ve işitmeye yönelik dersler, Mesleki Müzik Eğitimi veren kurumlarda müfredatın vazgeçilmez ve en temel unsurudur. Nasıl ki alfabeyi öğrenmeden okuma ve yazmayı gerçekleştiremiyorsak, müzik teorisi ve işitmeye yönelik dersler olmadan da müziği ve müziği oluşturan temel öğeleri anlayıp bunları müziği oluşturmak için kullanmamız da mümkün olmayacaktır (Lilioğlu, 2019, s. 1).

2.2 Çalgı eğitimi

Çalgı eğitimi, herhangi bir çalgıyla ya da çalgılarla yapılan, bireyi çalgı aracılığıyla yetiştirme, geliştirme, müzik alanında ve müziksel anlamlarda içeriği olan istendik davranışlar kazandırabilme eğitimi olarak nitelendirilebilir. İnsanın kendisini yakından tanıyabilmesi, var olan yeteneklerini anlayabilmesi, eğitim aracılığıyla mevcut becerilerini geliştirip, yeni beceriler elde edebilmesi ve bu sayede kendisini gerçekleştirebilme şansı veren bir uğraş olmasından dolayı müzik eğitiminin önemli bir koludur. Eğitici, yerleştirici, geliştirici, birleştirici, kaynaştırıcı, paylaştırıcı, duyguları ve becerileri arttırıcı, özendirici, yarıştıracı, sabırlı olmayı öğretici, güdüleyici vb... yönleriyle oldukça önemli bir eğitim biçimidir (Uslu, 1998, s. 23).

Müzik eğitiminde çok önemli bir role sahip olan çalgı eğitimi, çalma becerisi ile sistemli bir çalışma belenen ve belirli bir süreç gerektiren eğitim şeklidir. Çalgı eğitiminin sağlıklı ve sonuca odaklı bir süreç yaşanabilmesi bazı unsurlara bağlıdır. Kişi, iyi işiten bir müzik kulağına, gerekli fiziki yapıya ve belirli bir yeteneğe sahip olmalıdır. Bu özelliklerin dışında birey; doğru yöntem, hedefler, çalışma stratejisi, öğrenmeye ayrılan süre ve müzik yapma ortamı gibi unsurları da oluşturmalıdır (Fidan, 1996 s. 12).

GSL’de Türk müziği koro eğitimi, batı müziği koro eğitimi, müziksel işitme, okuma ve yazma, batı müziği çalgı toplulukları, Türk müziği çalgı toplulukları, geleneksel Türk müziği tarihi, batı müziği tarihi, çalgı bakımı ve onarımı, bilişim destekli müzik, bireysel ses eğitimi ve çalgı dersleri verilmektedir. GSL’de müzik eğitimi alan öğrenciler, telli, tuşlu, yaylı, nefesli ve vurmali çalgılardan fiziksel yapılarına uygun ve müzikal altyapılarına bağlı olarak bir çalgı seçebilmekte ve bu çalgının eğitimini alabilmektedirler. GSL’de çalgı eğitimi, bireysel çalgı dersinde ve çalgı topluluğu derslerinde verilmektedir (Gedik, 2021, s. 1).

“Çalgı eğitiminde, öğrencinin bireysel ve düzenli çalışma alışkanlığına sahip olması gerekir. Öğrenci okulda çalgı çalmaya dair bilişsel kazanımlarını kendi çalışma ortamında (ev ortamında) pekiştirmesi ve davranış haline getirmesi gerekir. Bu da öğrencinin bireysel çalgı

çalışma alışkanlık düzeylerine bağlıdır.” (Babacan, Küçükosmanoğlu, Babacan & Yüksel, 2016).

2.3. Kanun Eğitimi ve Güzel Sanatlar Liseleri

Kânun ismine ve bu sazın ilk defa tarifine 10. Yüzyılda yazılmış olan “Binbir Gece Masalları” adlı kitapta rastlanmıştır ve bu kitapta ismi “Kânun-i Mısri” yani Mısır Kânunu olarak geçmektedir (Beşiroğlu, 1998, s. 114).

Kanun sazının, (870-950) yılları arasında yaşamış olan ve aslen Türk olan Farabi tarafından icat edildiği birçok kaynakta belirtilmekle beraber bu yönde bilinmektedir. Bazı kaynaklar ise, kanunun daha eskiden icat edilmiş olduğunu ve Farabi’nin kanun üzerinde bazı farklılıklar ile yeni bir düzenleme yaptığını savunmaktadır. Yine Sümerlerin kanunu kullandıkları bazı tarihi belgelerde yer almaktadır. Evliya Çelebi seyahatnamesinde kanun sazıyla ilgili Ali Şah isimli bir mucitten bahsetmişse de konu hakkında bilgi vermemiştir (Mutlu, 2005).

Türk Müziği’nin yaygın olarak kullanılan çalgılarından birisi olan kanunun eğitimi İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Mûsikîsi Devlet Konservatuvarı’nın açılışına kadar çeşitli özel eğitim kurumlarında, Belediye Konservatuarları, Musiki Cemiyetlerinde ve kişilerin özel ilgileriyle sürdürülmüştür. Bu dönemden itibaren kanun eğitimi, çeşitli üniversitelerin müzik bölümlerinde resmî olarak yer almıştır. Kanun eğitiminde ağırlıklı eğitim yöntemi Türk Müziği’nin geleneksel eğitim yöntemi olan meşk sistemi olmuştur (Elkaya, 2019, s. 5).

Türk Müziğinin, Batı Müziği Nota yazısıyla tanışması XIX. yüzyıla rastlar. Yeni nota yazısının yaygınlık kazanmasıyla da çalgı metotları literatürdeki yerlerini almaya başlar (Karaelma, 2010, s. 130).

Kanun Dersi Öğretim Programı; klasik Türk musikisinin temel yapı taşlarından olan makamlar hakkında teorik alt yapı oluşturma, makamlarla ilgili saz semaisi ve peşrevlerle öğrencilere teorik bilgilerini uygulama fırsatı sunma ve sözlü eser repertuarından belli başlı eserlerle öğrencilerde makam bilincini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Öğretilen makamların Türk Halk Müziğindeki örnek eserlerle de pekiştirilmesi öğrencilerin bu müzik türünde de repertuar sahibi olmasına imkân sağlayacaktır.

Güzel Sanatlar Liseleri kanun öğretim programına göre, öğrencilerin Türk müziğinin karakteristik özelliklerini çalgısı ile yansıtabilmeleri, kanun çalma ile ilgili teknikleri

uygulayabilmeleri ve böylelikle orkestra içerisinde birlikte ya da solo olarak kanunu her düzeyde başarı ile icra edebilmeleri hedeflenmektedir. Programda kültürümüzde yer alan aynı müzikal evrene ait kanunla icra edilebilecek yapıda sözlü ve sözsüz eserlere yer verilerek akademik bir alt yapı için klasik bir repertuar oluşturulması amaçlanmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2022, s. 7).

2.4. Tampereman ses sistemi

Tampereman, kısaca müzikal aralıkların doğal (Just Intonation) dizideki karşılıklarından belirli oranlarda değiştirilmesi şeklinde tanımlanmaktadır. 1300'lu yılların sonu itibariyle klavyeli çalgıların çoğunda seslerin tampere edildiği bilinmektedir. Yazılı olarak tarifi yapılan ilk yöntem, "ara-ses" adı verilen tamperemandır. Bu yöntemde üçlülerin doğal veya doğala yakın olmasına önem verilmiş, öte yandan beşliler bir miktar pesleştirilmiştir. Ara-ses tamperemanında bazı aralıklarının aşırı tiz veya pes olması ve kullanılmayan tonalitenin bulunması düzensiz tamperemanların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Düzensiz tamperemanlarda aynı isimli birden fazla aralık bulunmasına rağmen, tüm tonların kullanılabilir olması sebebiyle, bu yöntem iki yüzyıl kadar klavyeli çalgılarda uygulanmıştır. Ara-ses tamperemanı ve düzensiz tamperemanlar kullanılırken dahi, eşit tamperemanın önemi ve gerekliliği teorisyenlerin hep savunduğu bir konu olmuştur. Eşit tampereman 1570'li yıllarda perdeli çalgılarda uygulanmaya başlamış, klavyeli çalgılarda ise çok daha geç tarihlerde kabul görmüştür. 1876 yılında Alexander J. Ellis'in ortaya koymuş olduğu cent sistemi eşit tamperemanın hesaplanmasında donum noktasıdır. 20. yüzyılda uluslararası sanat müziğinde 12 ton müziğinin yaygınlaşması ile eşitsiz tamperemanların sonu gelmiş, klavyeli ve perdeli çalgılar için ortak bir akort sistemi olarak kabul görmüştür (Kalender & Barış, 2022, s. 331).

2.5. Türk müziği ses sistemi

Türk Makam Müziği ses sistemine ait 'sistemik nazariyenin 13.yy teorisyeni ve icracısı Safiyyüddin Abdülmümin Urmevî'ye (Uygun, 1999, s.41) kadar uzandığı bilinmektedir. 'Urmevî'nin bir oktavı birbirine eşit olmayan on yedi aralığa böldüğü ve on iki ana makam' (Arslan, 2007, s.79-87) üzerine temellendirmiştir. Bu sistemik nazariye, 15.yy teorisyeni, icracısı ve bestekârı Abdülkâdir Merâgî tarafından '12 ana makam, 6 âvâze ve 24 şûbe' (Bardakçı, 1986, s.64-77) olarak geliştirilmiştir. 15.yy Anadolu coğrafyası üzerinde yaşamış olan nazariyatçılardan Kırşehir'li Yusuf bin Nizâmeddin, '1411 yılında, Risâle-i Mûsikî adlı Farsça' (Doğrusöz, 2012, s.35) edvârı yazmıştır. '1469 yılında Harîrî tarafından tercümesi yapılan bu edvârda (Risâle-i Mûsikî) ses sistemi, 12 ana makam, 7 âvâze ve 4 şûbe' (Doğrusöz,

s. 35-44) olarak ele alınmıştır. 17.yy teorisyeni, icracısı ve bestekârı Nâyî Osman Dede, 12 ana makamın 7'sini değiştirip, yerlerine 'Pençgâh, Dügâh, Aşîran, Acem, Muhayyer, Uzzal ve Segâh' (Akdoğu, 1991, s.32) makamlarını almıştır. Nâyî Osman Dede'den sonra 18.yy teorisyeni Abdülbâkî Nâsır Dede, makam sınıflamasında ve ana makam sayısında değişikliğe gitmiştir. Nâsır Dede, 12 ana makamı 14'e çıkarmış ve şu şekilde belirlemiştir: 'Rast, Segâh, Nevâ, Nişâbur, Hüseyinî, Râhevî, Bûselik, Sûz-i dil-ârâ, Hicâz, Sabâ, Isfahân, Nihâvend, Irâk, Uşşâk' (Tura, 2006, s.35 / Başer, 2013, s.68). Nâsır Dede'nin 14 ana makamı içinde dokuz makam (Nişâbur, Râhevî, Bûselik, Sûz-i dil-ârâ, Hicâz, Sabâ, Isfahân, Nihâvend, Uşşâk), Nâyî Osman Dede'nin asıl makamlar sınıflaması içinde de yoktur. Ayrıca, Bu makamların beş tanesi (Segâh, Nişâbur, Sûz-i dil-ârâ, Sabâ, Nihâvend) ise Nâyî Osman Dede öncesinde de yoktur. (Akt. Karakaya & Akalın, 2021 s. 2)

"Günümüzde birçok Konservatuvarda Türk Müziği eğitimi Arel-Ezgi-Uzdilek ses sistemi ile verilmektedir (Ersoy, 2019, s. 191). Geleneksel Türk Musikisinde hâlen kullanılmakta olan ses sistemi H. Sadettin Arel (1880-1955), Suphi Ezgi (1869-1962) ve S. Murat Uzdilek, (1891-1967) tarafından önerilip savunulduğu için Arel-Ezgi-Uzdilek sistemi olarak adlandırılan yirmi dört perdeli sistemdir Arel-Ezgi-Uzdilek sistemi hem kuramsal hem de uygulamaya yönelik çalışmalarda geniş çapta kullanılan tek sistem olarak kabul edilmiştir. Yirmi dört eşit olmayan aralıklı Arel-Ezgi-Uzdilek dizisinde teorik olarak yer aldığı hâlde, Geleneksel Türk Musikisinde pratikte kullanılmayan bazı perdeler de olduğu tespit edilmiştir" (Can, 2002, s. 176). Türk makam müziğinde akort "Bolâhenk" denilen akorttur. Bu akortta diyaazonun çıkardığı "la" sesi, dördüncü çizgi üzerinde "Re/neva" olarak kabul edilmekte ve akort buna göre yapılmaktadır. Buna göre, Türk müziğinde kullanılan akordun, batı müziği akorduna göre dört ses pest olduğu görülmektedir. Türk makam müziğinde insan ve çalgı sesleri, batı müziğindeki gibi kendi ses alanına uygun eserler seslendirecek biçimde sınıflandırılmamıştır. Bütün solist ve çalgılar aynı akort üzerinden icrayı uygularlar. Makamın yapısı ve eserin ses genişliğine bakılarak ortak bir perde yani akort belirlenir (Karakaya 2012 s. 6).

2.7. İlgili araştırmalar

Söker'e göre (2006) insanları yetiştirmede hangi boyut ele alınırsa alınsın, yetiştirme sürecinin gelişi güzel olmaması, beklenen düzeye ulaşılması, tüm bunların bir disiplin içinde yapılması gerekmektedir. Bundan hareketle insanlarda davranış oluşturma, davranış değiştirme ve davranış geliştirme, planlı ve programlı olmalıdır. Çalgı eğitimi; insanın bir müzik aletini

kullanımı yolu ile müzikle insanı buluşturan ve tanıştıran, insanı kendisi ile özleştirip bütünleşmesine kaynaklık eden, ona duygularını ifade edebilme fırsatı tanıyan, onu toplumsal olmaya yönlendiren bir boyuttur. Öğrencilerde gözlemlenen sorunlar ve özellikle de temel teknikler açısından yaşanan sorunlar giderilmezse, zaman içinde bu problemlerin büyüyerek devam edeceği ve öğrencinin çalgısında gelişimini engelleyeceği düşünülmektedir. Yapılandırılmış görüşme sonucunda; kullanılmakta olan B.Ç.E. 1 (Keman) Dersi Öğretim programlarının öğelerinin tam olarak bulunmadığı, öğretim elemanlarının çoğunlukla tanımsal program kullandığı, A.G.S.L. çıkışlı keman öğrencileri ile genel lise veya dengi okul mezunu keman öğrencilerin temel tekniklerinde farklılıklar olduğu, A.G.S.L. mezunu keman öğrencilerinin çeşitli nedenlerle temel keman tekniklerini yanlış kavramış olabileceklerini tespit etmiş, buna bağlı olarak A.G.S.L. çıkışlı keman öğrencilerinin temel keman tekniklerinin, eğitimin planlı ve programlı bir süreç olduğu da göz önünde bulundurularak, bir öğretim programına bağlı olarak tekrar gözden geçirilmesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Sezgin'e göre (2009) erken yaşta başlanan müzik eğitimi birtakım sorunları da beraberinde getirmiştir. Yaşları gereği ses değişimi ve gelişimi (mutasyon) döneminde bulunan Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinde ses kayıpları yaşandığı gözlemlenmiştir. Diğer ortaöğretim kurumlarından farklı olarak AGSL öğrencilerinin bu dönemde seslerini dinlendirmek gibi bir olanakları yoktur. Mesleki müzik eğitimi kapsamında seslerini yoğun bir şekilde kullanmak zorundadırlar. Bu nedenle, öğrencilerin seslerini aktif olarak kullandıkları derslerde, ses eğitimi ilkeleri ve mutasyon dönemine uygun materyal ve yöntemlerin kullanılması büyük önem taşımaktadır.

Karaelma (2010) araştırmasında dört farklı kanun metodunu incelemiştir. Bazılarının başlangıç düzeyi kanun öğrencileri için bazılarının da orta ve ileri düzey kanun öğrencileri için kısmen yeterli olabileceği gözlenmiştir. Ancak günümüz bilgi çağında bu çalışmaların bütün ihtiyaçları karşılayabildiğini söylemek de yanlış olur. Doğrusuyla-yanlışıyla, yayınlanan ve yayınlanacak olan her farklı çalışma bugünün kanun öğrencileri, geleceğin öğretmenlerine daha kullanışlı metotlar yazmak için bilgi ve ilham kaynağı olacaktır. Bundan sonra yazılacak olan metotlarda daha sistematik bir yaklaşım sergilendiği takdirde kanun eğitimi için değerli çalışmalar karşımıza çıkacaktır.

Savaş (2018) araştırmasında mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki kanun eğitimini içerik ve yöntem bakımından incelemiş, dört üniversite öğretim elemanlarıyla yapılandırılmış görüşme tekniği uygulamıştır. Başlangıç düzeyindeki kanun öğrencisinin,

kanun sazındaki perdelerin yerini yeni öğrendiği için, kanun eğitimine bolâhenk akort ile başlamanın uygun olacağı önerilmektedir. Başlangıç düzeyindeki kanun eğitimde kullanılan gam ve etüt çalışmalarına arızasız perdeler üzerinde uygulanan oktav ve çeşitli kombinasyonlarda kurgulanmış etüt çalışmaları ile daha sonra basit makam dizileri üzerindeki etüt ve gam çalışmalarıyla devam edilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Kahyaoğlu'nun (2017) kanun sazı eğitiminde metod ihtiyacı ve Türkiye'deki kanun metodları üzerine bir inceleme yapmıştır. Çalışma betimsel bir model ve belge tarama yöntemi ile yürütülmüştür. Bir çalgıyı görsel olarak tanımanın ve teknik özellikleri hakkında bilgi sahibi olmanın yanında çalgının nasıl icra edildiği ve bu icranın nasıl öğretilbileceği konusu, müzik eğitiminin en önemli sorunlarından. Ülkemizde kanun eğitiminin geniş bir uygulama alanı ve uzun bir geçmişi olmasına karşın, sağlıklı bir yapıya kavuşturulamadığı ve yeterince geliştirilemediği söylenebilir. Günümüzde kanun eğitimi, hemen hemen her üniversitenin güzel sanatlar, eğitim fakülteleri ve konservatuarlarında uygulama alanı bulmuştur. Kanun sazı öğretiminde kullanılan belli başlı bir metod bulunmamaktadır. Bu konuda son zamanlarda yapılan kanun metodları da sahada olan boşluğu tam olarak dolduramamaktadır. Ülkemizde kanun sazının gelişebilmesi için, kanunun teknik yapısı, çalma teknikleri, geliştirilme imkânları ile ilgili belirgin standartların oluşturulması ve kanun metodu konusunda da bilimsel ve sistematik yaklaşımlarla yeni üretimlerde bulunulması gerekmektedir.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Araştırmada uygulanacak yöntem eylem araştırması olarak belirlenmiştir. Kanun eğitimi başlangıç düzeyini daha iyi kavrayabilme, anlayabilme, öğrencilerde istenilen iyileşme, değişme, gelişmeyi sağlamak ve Güzel Sanatlar Liselerinde karşılaştıkları sorunları çözümleyebilmek adına bu yöntem kullanılmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırma modeli kullanılarak tasarlanmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2018) göre nitel araştırmanın herkes tarafından kabul edilen bir tanımını yapmak güçtür. Nitekim nitel araştırma alanyazınında birçok yazar böyle bir tanım yapmaktan kaçınırlar. Bunun nedeni ise “nitel araştırma” kavramının bir şemsiye kavram olarak kullanılmasından ve bu şemsiye altında yer alabilecek birçok kavramın değişik disiplinlerle yakından ilişkili olmasından kaynaklanmaktadır. “Kültür analizi”, “antroloji”, “durumsal araştırma”, “yorumlayıcı araştırma”, eylem araştırması”, “doğal araştırma”, “betimsel araştırma”, “kuramsal geliştirme”, “içerik analizi” bu kavramlardan sadece birkaç tanesidir. Tüm bu kavramlar araştırma deseni ve analiz teknikleri açılarından birbirlerine benzer yapılara sahip olduğu için, “nitel araştırma”, bu kavramları içine alan genel bir kavram olarak kabul edilir (s. 40-41). “Eylem araştırması durumsaldır. Belirli bir ortam içinde problemin keşfedilmesi ve o problemin yine o ortamda çözülmeye çalışılması ile ilgilidir. Eylem araştırması işbirliğine dayalıdır, araştırmacı grupları ve problemi yaşayanlar bir proje üzerinde birlikte çalışırlar. Eylem araştırması katılımcı, kendini değerlendiricidir” (Köklü, 2019, s. 357). Eylem araştırması katılımcıların durumunu iyileştirmek ve daha doyumlu seviyelere ulaştırmak için birey/gruplar tarafından yapılan sosyal bir araştırmadır (Greenwood & Levin, 2007; akt; Köksal, 2021, s. 152).

Araştırmada uygulanacak etkinliklerin bu süreç içerisinde öğrenciler üzerinde öğrenme ve gelişmeye katkısı olacağı düşünülmektedir. Güzel sanatlar liseleri kanun öğrencilerinde başarıyı arttırmak, icrada karşılaşılan sorunları uygulamalı olarak çözümleyebilmek, öğrenmenin sonuçlarını araştırabilmek için eylem araştırması modeli seçilmiştir.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın çalışma grubunu Konya Çimento Güzel Sanatlar Lisesi, 9 ve 10. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. 9. Sınıftan 4 öğrenci, 10. Sınıftan 4 öğrenci olmak üzere toplam 8 kanun öğrencisi bulunmaktadır. 8 öğrencinin 4'ü kız 4'ü erkek öğrencidir. Ülkemizde ilk Covid-19 vakalarının görüldüğü tarih 11 Mart 2020'dir. 2019-2020 eğitim-öğretim yılı GSL 9.sınıf öğrencileri (2021 ikinci dönem 10.sınıf) kanunda temel davranışlar konusunu işlerken pandemiyle tanışmış ve ardından kanun derslerini EBA üzerinden uzaktan eğitim ile yapmaya başlamışlardır. Uzaktan eğitimin ilk döneminde pek çok zorluklarla karşılaşan bu öğrenciler gerekli eğitimi alamamışlardır. Bu sebeple 2020-2021 eğitim-öğretim yılı GSL 10.sınıf öğrencileri de bu araştırmanın çalışma grubuna dâhil edilmiştir.

Tablo 1. Araştırma grubunun demografik bilgileri

Konya Çimento Güzel Sanatlar Lisesi			
	Kız (n)	Erkek (n)	Başlangıç seviyesi (n)
9. Sınıf	2	2	4
10. Sınıf	2	2	4
Toplam	4	4	8

Tablo 1' e göre araştırmada örneklem olarak seçilen öğrencilerin tamamı kanun çalgısına GSL'de başlayan öğrencilerden oluşmaktadır. Bu durum araştırma grubunun daha önceki bilgilerini kullanamayacağı, araştırmanın sonucuna olumlu veya olumsuz etkisinin olmayacağını göstermektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Görüşme, kişilerden belli bir konuda duygu ve düşüncelerini alma etkinliği olarak tanımlanabilir. Nitel ve nicel araştırma tekniklerinde etkili bir şekilde kullanılabilir (Sönmez & Alacapınar, 2018, s. 185). Araştırmada toplam 2 adet veri toplama aracı bulunmaktadır. Araştırmaya ülkemizin çeşitli illerinde görev yapan GSL kanun öğretmenlerinden 10 tanesinin görüşlerini belirlemek amacıyla, içeriğinde açık uçlu sorular barındıran yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle görüşmeler yapılmıştır. Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel'e göre (2020) yarı yapılandırılmış görüşmeler hem sabit seçenekli cevaplamayı hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştirir. Analizlerin kolaylığı, görüşülene kendini ifade etme imkânı, gerektiğinde derinlemesine bilgi sağlama gibi avantajları bulunur (s. 159). Diğer veri toplama aracı, eylem araştırması sonrası yapılan etkinliklerden sonra öğrencilerin uygulamalara karşı davranış değişikliğinin oluşup oluşmadığını tespit etmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır.

3.3.1 Görüşme formu 1

Araştırmanın problemine ve amacına uygun bir şekilde hazırlanan 10 adet soru havuzu oluşturulmuştur. Bu soru havuzundaki sorular Türk müziği ses sistemi ve tamperaman ses sisteminin GSL kanun öğrencilerine kanun derslerinde öğretilmesi durumunu GSL kanun öğretmenlerinden cevap aramak için oluşturulmuştur. Hazırlanan sorular uygulamaya geçilmeden önce kanun eğitimi alanında yüksek lisans ve doktora bulunan 3 uzmandan incelenmesi istenmiş, daha sonra uzmanlar tarafından araştırma amacı ile tutarlı bir şekilde olması adına soru sayısı 4 olarak belirlenmiş ve görüşme formunun kapsam geçerliliği sağlanmıştır.

3.3.2. Görüşme Formu 2

GSL kanun öğrencilerine uygulanan eylem araştırmasından sonra, öğrencilerin düşünceleri belirlemek amacı ile 8 sorudan oluşan bir soru havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan sorular öğrencilere uygulanmadan önce, kanun eğitimi alanında uzman 3 araştırmacı tarafından soruların öğrenciler cevaplamasına uygunluğu ve araştırmanın problemi ile uygunluğu için çalışılmıştır. Yapılan çalışma sonucu soru sayısı 5 olarak belirlenmiş ve soruların yanıt alınabilirliğini belirlemek amacı ile 11. ve 12. Sınıf kanun öğrencilerine pilot uygulama yapılmıştır. Yapılan pilot uygulama sonrası soruların kapsamının geçerli olduğu ve uygulanabilirliği tespit edilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Uygulamaya başlamadan önce ülkemizde görev yapmakta olan 10 GSL kanun öğretmenin görüşlerine başvurulmuştur. Öğretmenlerin konu ile ilgili görüşleri Eylül 2021 tarihinde belirlenmiştir. Belirlenen görüşlere göre uygulama etkinlikleri hazırlanmıştır. 2021-2022 eğitim-öğretim yılı 2.yarıyılıda 8 kişilik kanun öğrencileri çalışma grubuyla 21-25 Şubat haftasıyla başlayan ve 21-25 Mart haftasında biten 5 haftalık bir program uygulanmıştır. Uygulanan etkinliklerden sonra öğrencilerin görüşleri 30 Mart 2022 tarihinde toplanmıştır.

3.4.1. Uygulama Süreci

Eylem araştırması kapsamında uygulanan etkinlikler araştırmanın problemine ve amacına uygun bir şekilde hazırlanmıştır. Yapılan hazırlıktan sonra GSL kanun öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuş, bu görüşler ile tekrar gözden geçirilerek son halini almıştır. Aşağıda uygulama sürecinin kapsamı ve hedefleri hakkında bilgilere yer verilmektedir.

Tablo 2. Araştırma Deseni ve Uygulama süreci belirtke tablosu

Konu	Hedefi	Yöntemi	Uygulama Tarihi
Görüşme Formu 1'in uygulanması	GSL kanun öğretmenlerinin durumuna yönelik düşüncelerini belirlemek	Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği	Eylül 2021
Uygulama etkinliklerinin hazırlanması	Kanun öğrencilerinin iki ses sistemini bir arada öğrenmeleri	Eylem Araştırması	Kasım 2021
Hafta 1 Duruş/Tutuş/Vuruş ile birlikte ses sistemlerinin tanıtımı	Elin, iki sistemi bilerek konumlandırılması	Anlatma/Beyin Fırtınası	21-25 Şubat 2022
Hafta 2 Perde öğretimi (ikinci perde)	İki perde üzerinde, sağ-sol el dengeli çalış ve okuyuş yapabilmek	Gösterip yaptırma	28 Şubat-04 Mart 2022
Hafta 3 Perde öğretimi	Üç perde üzerinde, çalma, okuma ve dördüncü perde öncesi mandal uygulayabilmek	Gösterip Yaptırma	7-11 Mart 2022
Hafta 4	Beş, altı ve yedi perde üzerinde dengeli çalış, okuyuş yapabilmek	Gösterip Yaptırma	14-18 Mart 2022
Hafta 5	Sekiz perde üzerinde dengeli çalış ve okuyuş yapabilmek	Gösterip Yaptırma	21-25 Mart 2022
Görüşme formu 2'nin uygulanması	GSL kanun öğrencilerinin uygulamalardan sonraki görüşlerini belirlemek	Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği	30 Mart 2022

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmanın uygulama sürecinden önce GSL kanun öğretmenlerine görüşme tekniği uygulanmıştır. Görüşme formundaki 4 adet sorunun problem cümleleri ile ilişkilendirilecek şekilde tema, alt tema ve kategori boyutlar belirlenerek betimsel bir analiz tekniği uygulanmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e göre (2018) betimsel analizde, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır (s, 239-240). GSL kanun öğrencilerine uygulanan 5 haftalık etkinliklerden sonra 5 soruluk görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme

formundan elde edilen verilen tema, alt tema ve kategori boyutları problem cümleleri ile ilişkilendirilerek betimsel bir analiz yapılmıştır.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmının çalışma planındaki problem ve alt problemler paralelinde, her alt probleme ilişkin verilerden elde edilen bulgulara dayanılarak yorumlar yapılmış ve tablo haline getirilmiştir.

4. 1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Kanun eğitimcilerinin, Türk müziği ve tampereman ses sistemini birlikte konu edinen başlangıç düzeyi uygulamalara ilişkin görüşleri nelerdir?

Müzik öğretmenlerinin “Güzel Sanatlar Lisesi kanun eğitimi başlangıç düzeyinde Geleneksel Türk Müziği Ses Sistemi ve Tampereman ses sistemi kullanılarak iki farklı ses sistemini birlikte öğreten bir programın uygulanabilirliği hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” sorusuna ilişkin verdikleri cevaplar Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Kanun başlangıç düzeyi eğitiminde Geleneksel Türk müziği ses sistemi ve tampereman ses sisteminin birlikte öğretilmesine yönelik görüşlerin dağılımı

Tema	Alt temalar	Kategoriler	Kanun Eğitimcileri	f	%
İKİ FARKLI SİSTEM	Öncelikli sistem	İki sistem beraber	Ö1, Ö3, Ö5, Ö8, Ö10	5	50
		Önce batı müziği	Ö7	1	10
		Önce Türk müziği	Ö2, Ö4, Ö6, Ö9	4	40

Ö: Öğretmen

Tablo 1’de kanun ders i içerikleri ile ilgili elde edilen bütün verilerin analizi sonucunda ‘iki farklı sistem’ temasında oluşan alt temalar ve kategorilere yer verilmiştir. Buna göre, kanun başlangıç düzeyi eğitimde, öğretmenlerin %50’sinin hem Türk müziği hem de batı müziği ses frekans sistemlerinin birlikte öğretilmesine, %40’ının önce Türk müziği ses frekans sistemiyle öğretilmesine, %10’unun da önce batı müziği ses frekans sistemiyle öğretilmesine ilişkin yöntemler kullandıkları anlaşılmaktadır. Tablo 1’deki görüşlerin dağılımına bakıldığında, kanun eğitiminin GSL’lerde kanun müfredat programı ve ders kitabı olduğu halde öğretmenlerin farklı yöntemlerle öğretim yaptıkları söylenebilir. Geleneksel müziğimizin başlıca çalgılarından biri olan kanun her ne kadar Türk müziği ses sistemi üzerinden öğretimi düşünülse de iki sistemin beraber öğretilmesi görüşünün diğerlerinden yüksek olması, mevcut müfredat programının öğretmenler tarafından öğrenciler üzerinde eksik ya da yetersiz kaldığı

görüŖü olarak algılanabilir. Ayrıca bu yüksek oran, kanun çalgısının evrensel bir çalgı olabilme yolunda kuvvetli bir aday olabileceği düşünölebilir. Önce Türk müziği öğretiminin iki sistem beraber öğretime yakın olmasının, herhangi bir müzik türünü en etkili bir biçimde öğrenilebilmesinin o müzik türüne ait bir çalgı yoluyla öğrenilmesi ilkesinden yola çıkıldığı düşünöncesinden kaynaklanabileceği söylenebilir. Önce batı müziği öğretiminin çok düşük oranda olması, öğretmenler tarafından bu yöntemin uygun görölmediği olarak söylenebilir. Genel tabloya bakıldığında GSL’lerde kanun eğitimi alan öğrencilerin diğer mesleki derslerine uyum sağlaması, destek olabilmesi açısından öğretmenlerin farklı yöntemler izlediği sonucuna varılabilir.

Tablo 1’de yer alan tema, alt tema ve kategorilere iliŖkin göröŖler Ŗu Ŗekildedir;

Ö1: *“Daha evvel ki yıllarda Türk Müziği Orkestra dersleri için düzenlenen bir kitabımızda bu uygulamayı gördük. Aynı anda batı ve Türk müziği sazlarının birlikte okumasını sağlayan bu metot, okumada sayfaların daha verimsiz kullanılmasına sebep olurken aynı zamanda farklı perdelerden nota okuma konusunda öğrencilerin ilgisini ekmiŖti.”*

Ö2: *“Her iki ses sistemini öğrenmek çocuklara çok zor geliyor. Aralıklarını öğrenmeleri hepten sıkıntı koma olayı iŖe bir de girince zorlanıyoruz.”*

Ö3: *“Günümüzde kullanılan Arel-Ezgi-Uzdilek Türk Müziği notasyonu batı notasyon sistemini Türk Müziğine uyarlamaya alıŖtıđı için ortaya birçok karmaŖa çıkarmaktadır. Eğer öğrenci Tampereman sistemi anlamamıŖsa bizim ona Türk Müziği sistemini de anlatabilmemiz çok mümkün görünmüyor. BaŖlangı seviyesinde öğrencilerin Türk Müziği ses sistemini anlayabilmeleri için tampereman sistem ile harmanlanmış bir eğitim vermemiz daha doğru olur.”*

Ö4: *“Türk müziği algılarının, gelenekte var olan Ŗekliyle yani MeŖk sistemiyle öğretilmesi taraftarıyım. MeŖk yönteminin duyarak ve tekrar ederek yani eğitimcinin yaptığını öğrencinin taklit etmesi ile ilerleyen bir sistem olmasından dolayı gerek Tampere ses sistemi gerekse Türk Müziği ses sistemine ait seslerin kolayca öğrenciler tarafından algılanabileceği kanaatindeyim.”*

Ö5: *“Kanun eğitiminin baŖlangı düzeyinde geleneksel Türk müziği ses sistemi ve tampereman ses sistemini birlikte öğreten bir program kullanılabilir. Zaten baŖlangı seviyesi kanun eğitiminde argâh makamı dolayısı ile batı müziğinde do majör etütler kullanmayı uygun buluyorum.”*

Ö6: “...GSL kanun başlangıç eğitiminde ben şöyle bir yol izliyorum. Önce kanundaki perde isimlerini öğretip sonra piyanoda karşılık gelen ses isimlerini ve yerlerini öğretiyorum. “do” dizisi ve bizdeki “fa” dizisi olarak ve ayrıca yarım aralık tam aralıkları belirtiyorum ama derslerimde bu konu üzerinde yeri gelmedikçe pek durmuyorum. Geleneksel çalgı öğretmeni olarak verdiğimiz eğitim iki ses sistemini de kapsadığı için kanundaki perde isimleri esaslı eğitimden yanayım. Hep Batı ile karşılaştırmalı eğitim bizim öğrencimizi yorar bence hep böyle düşündüm. İlgili dersinde tampereman sistem üzerinde çalışsın. Geleneksel çalgı dersinde eğitiminin kendi hissiyatını yaşasın.”

Ö7: “İki sistemin birlikte kullanılması gayet mantıklı ve yerinde bir karardı. Ben zaten yıllardır bu şekilde eğitim veriyorum. Hatta öncelikle tampere Sistemi, perde yerlerini çok iyi bir şekilde kavratırsanız, makam dizilerimizi ve perdelerini çok daha rahat kullanıyor öğrenciler.”

Ö8: “Kendi öğrettiğim programdan yola çıkarak ilk etapta kanunun naturel halinde hüseyini aşırıan perdesinde etütlere başlıyorum daha sonraları komalı sesleri katarak öğrencilerin sıkılmasını engellemek adına o şekilde yol katetmeye çalışıyoruz. Bazı kaynaklarda batı ses dizisi ile başladığı görülmekte olup her iki durumda öğrencinin gelişimini olumlu etkilemektedir.”

Ö9: “GSL de Türk Müziği bölümü olarak açılma süreci 4,5 yıllık bir süreçtir. GSI' lerde bayi müziğinin yanında açılan bu bölüm kapsam bakımından eksik kalmıştır. Batı müziği öğrencileri yum enstrümanları ana çalgı olarak seçerken, Türk Müziği öğrencileri okuldaki mevcut kadroda hangi enstrümanın öğretmeni varsa onu seçmek zorunda bırakılmaktadır. Örneğin; Halk Müziği Türk değil midir? Neden Türk müziği öğrencisi bağlama veya başka bir halk müziği enstrümanı seçememektedir? Bu durum karşısında öğrencilerde bir isteksizlik doğurmaktadır ve öğrencinin verimli olup olmamasını etkilemektedir. Türk müziği kanun öğrencilerine, Türk müziği ses sistemini öğretmeye başladığımızda herhangi bir olumsuzlukla karşılaşamıyoruz. Tabi ki anlamakta zorluk çekiyorlar. Fakat; batı müziği öğrencilerinden kanun sazını seçenler olduğu zaman ilk etapta iki ses sistemini öğrenmekte güçlük çekiyorlar. Türk müziği koma seslerini basmakta veya duymakta zorluk çekiyorlar. Çünkü onlara bu sesler pis ses olarak geliyor. Daha sonra ki zamanlarda ise bu durumu benimseyip her iki yapıyı da öğrenince ikisini birbirine harmanlaya biliyorlar. Bence GSL'lerde ilk etapta bölüm olarak müziği ayırmamak gerekiyor. Öğrenci 1 yıl okuduktan sonra genle bir müzik eğitimi aldıktan sonra enstrümanını ister batı sazı ister Türk sazı olarak seçmeli. Bu iki bölüm bir arada olduğu zaman ister istemez bir ayrımcılık ta baş göstermeye başlamaktadır.”

Ö10: “Kanun enstrümanı yapısı itibariyle Türk müziği ses sistemi ve Tampere sistemi icrasına uygun bir enstrümandır. Başlangıç düzeyinde bu iki ses sisteminin farklılıklarının anlaşılması açısından (birlikte çalma, akort düzeni, batı müziği ve Türk müziği perde isimlerinin birbirine karşılığı vb.) İki farklı ses sistemini öğreten bir programın bu ve bunun gibi farkları anlatması açıklanması ve uygulaması konusu faydalı olabilir düşüncesindeyim. Türk müziğinin makamsal bir müzik olması nedeniyle bazı konuların eksik kalacağı ise gözden kaçırılmamalıdır.”

Müzik öğretmenlerinin “Güzel Sanatlar Liselerinde birçok müzik türünün eğitimi verilmekte, buna bağlı olarak her müzik türünün ses sistemi de öğretilmektedir. Güzel Sanatlar Lisesinde kanun eğitimi alan öğrenciler için diğer derslerle uyumunu kolaylaştırmaya yönelik nasıl çalışmalar yapıyorsunuz?” sorusuna ilişkin verdikleri cevaplar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Güzel Sanatlar Lisesinde kanun eğitimi alan öğrenciler için diğer derslerle uyumunu kolaylaştırmaya yönelik çalışmalar ile ilgili görüşler.

Tema	Alt temalar	Kategoriler	Kanun Eğitimcileri	f	%
UYUM SÜRECİ	Etüt	Transpoze	Ö10, Ö6, Ö3	3	30
		Solfej kitabı, piyano metodu	Ö1	1	10
	Ödevlendirme	İki farklı sistemi anlatma, ödevlendirme	Ö5, Ö2, Ö8	3	30
		Diğer derslerle ortak eser seçimi, repertuar geçme	Ö7	1	10
	Yaklaşım	Herhangi bir çalışma yapmama. Müfredat programına göre ilerleme	Ö9, Ö4	2	20

Ö: Öğretmen

Tablo 2’de kanun ders i içerikleri ile ilgili elde edilen bütün verilerin analizi sonucunda “uyum süreci” temasında oluşan alt temalar ve kategorilere yer verilmiştir. Buna göre öğrencilerin diğer derslerle uyumunu kolaylaştırmada transpoze %30, solfej kitabı, piyano metodu %10, iki farklı sistemi anlatma, ödevlendirme %30, diğer derslerle ortak eser seçimi,

repertuar geçme %10, herhangi bir çalışma yapmama, müfredat programına göre ilerleme %20 oranlarında uyum süreci çalışmaları yaptıkları görülmüştür. Tablo 2'deki görüşlere bakıldığında uyum süreci ile ilgili birçok çalışma uygulandığı tespit edilmiştir. Buradan yola çıkarak kanun dersleri ile diğer dersler arasında öğretmenlerin bu süreçte zorlandıkları, öğrencilerin uyum problemi yaşadıkları söylenebilir. Öğretmenlerin ıkış noktası olarak en çok transpoze ve iki farklı ses sistemini anlatıp devlendirmeyi tercih etmesi, süreci kolaylaştırmada etkili bir yöntem olarak dşnlebilir. Bazı ğretmenlerin sadece müfredata uygun hareket etmesindeki neden ise, öğrencilerin transpoze ya da iki farklı ses sistemini öğrenmede zorluk yaşadıkları olarak söylenebilir. Solfej kitapları ve piyano metotlarının kullanılması ise çok az tercih edilen yöntem olarak görülebilir. Bir diğer görüş olan, ortak eser seçimi ile repertuar geçmenin de uyum sürecine katkısının çok az olabileceği dşnlebilir.

Tablo 2'de yer alan tema, alt tema ve kategorilere ilişkin görüşler şu şekildedir;

Ö1: *“Öncelikle kanun için yazılmış ett ve egzersizler haricinde solfej kitabı, piyano metodu, koro eserleri gibi elindeki tüm materyallerin kanun ile de alınabileceğini ifade ediyor, rneklendiriyor ve bunları da mutlaka çalgısıyla denemesi noktasında devlendiriyorum. Bu 9 ve 10. Sınıflarda konuda herhangi bir transpozisyon yapmasını istemiyorum 11 ve 12 sınıf ğrencilerinde transpoze sürecini uyguluyorum.”*

Ö2: *“Her iki müzik türünü de aynı anda öğrenmeye başladıkları için her iki müzik türünü de birbiriyle bağdaştırmaya çalışıyoruz. Ama çok zor hele de gsl müfredatında 9 ve 10.sınıfa sıkıştırılan TSMTU dersi zaten öğrenciyi korkutuyor dörtlüler beşliler usuller derken bir sürü makam 2 yıla sığdırılıp bitiyor. Ve benim kanaatim bir hayal gibi gelip geçiyor hayatlarından. Kanun ğrencilerine gelince zaten 9 ve 10 da 1saat olan çalgı dersinde teknik mi öğreteceğim yoksa makam mı diye 40 dakikada telaş içine giriyorum ve birde derste 3 kişi olunca.”*

Ö3: *“Güzel Sanatlar Liselerinde Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği ve Batı Müziği ses sistemleri öğretilmektedir. Diğer derslerle uyumunu kolaylaştırmak için özellikle Transpoze konusuna ağrılık veriyorum. Ayrıca Mandalların hangi müzik türünde nasıl kullanılması gerektiği ve bağlamadaki tavırların kanun sazına nasıl uyarlanabileceği konusunda uygulamalar yaptırıyorum. Batı müziği armonisinin akor ve arpej teknikleriyle kanunda uygulanabilirliği üzerinde de uygulamalar yaptırıyorum.”*

Ö4: *“Orkestra ve TSM koro derslerinde geçilecek eserlerin notaları daha önceden ilgili öğretmenler tarafından alınarak Kanun dersinde icra edilmekte, böylece öğrenciler koro ve orkestra derslerine hazır bir şekilde katılmaktadırlar.”*

Ö5: “Kanun eğitimi alan öğrenciler için diğer derslerle uyumu kolaylaştırmak amacıyla Türk Müziği ses sistemi ve batı müziği ses sistemi arasındaki farklılıklardan bahsedilir. Dolayısı ile sadece Türk Müziği değil batı müziği etütlerde çalışmak suretiyle öğrencinin solfejle bonasıyla çok yönlü gelişmesi sağlanmaktadır. Kanunda mandal sistemi olmasından dolayı öğrencilerin koma sistemini anlamaları daha kolay olmaktadır.”

Ö6: “Diğer çalgılarla birlikte bir çalışma yapılacağı zaman sadece o eseri aktarım olarak çalıştırıyorum. Makamsal eserler doğru bir şekilde düzenlenmemişse ve eserin geleneksel duyumu bozulmuşsa o çalışmaya hiç girmemeyi tercih ederim. Çoksesliliği bir zorunluluk olarak görmedim. Zorunluluk olmamalı diye düşündüm hep, ama öğrencinin eğitiminde gerekli tabi ki ama doğru icra ile yapılırsa sıcak bakabiliyorum ve öğrencimi yönlendiriyorum. Ör. Nihavent sirto Beste: Hasan ÖZÇİVİ gibi.”

Ö7: “Diğer derslerle uyumunu kolaylaştırmak için, çalgı müziği topluluğu dersi için diğer çalgılarla ortak eser seçimi yapıyoruz ve geçiyoruz. Ayrıca repertuar ve solfej derslerindeki etüt ve eserleri kanun ile geçiyoruz.”

Ö8: “Örnek olarak orkestra dersinde batı eserlerini icra etmeye çalışıyoruz. Zaten farkı olarak uygulamalı olan başka bir önemli ders yok durumda.”

Ö9: “Öğrencilerin diğer derslerle uyumunu kolaylaştırmak adına özel bir çaba sarf edilmemektedir çünkü 9. Sınıf Türk Müziğin öğrencisine 1 sene piyano dersi var. Gerisi... gerisi yok. Ta ki 12 sınıf olana kadar. Uyumunu sağlaması bakımından piyano öğretmenlerine iş düşüyor biraz da. Çünkü ne de olsa 1 yıl piyano görüp bitecek, çokta üstüne demeyeyim diye düşünürse sıkıntı oluyor. Öğrenci kendisini değersiz bir bölümdeyim gibi hissediyor. Bunun önüne geçecek olan piyano öğrenmeleridir.”

Ö10: “Piyano, çalgı, çalgı toplulukları gibi derslerde Tampere ses sistemine uygun eserler tercih ediliyor. Batı müziği ses sistemi ve Türk müziği ses sistemi arasındaki nota yazım ve çalım farklarından dolayı kanun enstrümanında transpoze çalımını daha rahat olduğundan birlikte çalma uyumunu sağlamak için genelde transpoze çalmaya öncelik veriliyor.”

Müzik öğretmenlerinin “Güzel Sanatlar Lisesi kanun eğitimi ders kitabında, başlangıç aşamasında Geleneksel Türk Müziği Ses Sistemine göre "do" perdesi eksenli bir başlangıç önerilmekte. Yeni başlayan öğrenci ile müfredatı işlerken herhangi bir duruş/tutuş problemi ile karşılaştınız mı?” sorusuna ilişkin verdikleri cevaplar Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Kanun ders kitaplarında “do” perdesi eksenli başlangıç etütlerinde, öğrencilerin duruş-tutuş pozisyonu problemlerine yönelik görüşler.

Tema	Alt temalar	Kategoriler	Kanun Eğitimcileri	f	%
DO EKSENLİ ETÜTLER	Duruş Tutuş	Problem yaşıyorum	Ö2	1	10
		Problem yaşamıyorum	Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10	9	90

Ö: Öğretmen

Tablo 3’te kanun ders i içerikleri ile ilgili elde edilen bütün verilerin analizi sonucunda ‘do eksenli etütler’ temasında oluşan alt temalar ve kategorilere yer verilmiştir. Buna göre öğretmenlerin “do” perdesi eksenli başlangıç etütlerini uygularken öğrencilerin duruş- tutuş pozisyonlarına yönelik görüşlerinde %10’unun problem yaşadığı, %90’ının problem yaşamadığı görülmüştür. Tablo 3’teki görüşlere bakıldığında öğretmenlerin büyük çoğunluğunun sorun yaşamadığı, do perdesinin başlangıç çalışmaları için uygun olduğu görüşüne vardıkları söylenebilir. Kanunda sadece do ve fa perdelerinin mandal sayılarının diğer perdeler göre daha fazla olması, görsel olarak öğrenmede kolaylık sağlayabilir. Bu sebeple duruş-tutuş pozisyonu konumundan ziyade görsel şeklinden dolayı do eksenli bir çalışma tercih edilmiş olabilir.

Tablo 3’te yer alan tema, alt tema ve kategorilere ilişkin görüşler şu şekildedir;

Ö1: “Öğrencilerin okulu kazanmasını müteakip tüm çalgı öğretmenleri ile birlikte sınıfın çalgı dağılımı planlanmaktadır. Bu süreçte bireyin fiziki yapısı tayin edileceği çalgı ile yapacağı müzik türüne yatkınlığı ve sınav performansı göz önünde bulunduruluyor. Tüm bu faktörlere rağmen başarısızlık ya da uyumsuzluk olursa çalgı değişimi gerçekleştiriliyor. Ancak bahsi geçen “do“ perdesine ilişkin herhangi bir problemle karşılaşmadım. Bunun sebebi öğrencinin saza hâkimiyetini sağlayabilmek adına neredeyse 7-8 ders herhangi bir nota olmaksızın el ve parmak egzersizleri uyguluyorum.”

Ö2: “Başlangıç aşamasında duruş, tutuş problemi hep yaşanıyor ama ilerleyen zamanda düzeliyor. Yani batı ve Türk müziği uyumu açısından do majör Çargâh makamı ile başlanıldığı için böyle düşünülmüş sanırım.”

Ö3: “Do sesinden başlaması konusunda herhangi bir duruş-tutuş problemiyle karşılaşmadım. Hatta mandal sistemini öğretirken kitapta başlangıç seviyesinde kalabalık mandallara denk gelen do ve fa notaları atlamalı egzersizlerin faydalı olduğunu düşünüyorum.”

Ö4: “Öğrencilerin mutasyon dönemi içerisinde olduklarını dikkate alarak çalınacak etüt ve eserlerin okunmasında ağırlıklı olarak bona yaptırmayı tercih ediyorum. Seslerin tizlik pestlik durumlarını kanun üzerinde icra ederek öğrenmeleri konusunda yönlendiriyorum. Duruş tutuş problemi yaşamıyorum.”

Ö5: “Zaman zaman oturuş ve tutuş problemleri görülse de bu sorunu aşmak çokta zor olmamakta. Geleneksel Türk müziği sistemine göre do sesi eksenli bir çalışma öğrencinin gerek oturuş gerekse tutuş yönünden zorlanmaması adına doğru bulunmakta. Aynı zamanda batı eksenli düşündüğümüzde do majör dizisinde ses değiştirici işaret olmaması başlangıç için öğrencinin zorlanmamasını sağlamaktadır.”

Ö6: “Yeni başlayan öğrenci ile duruş oturuş problemi yaşamadım.”

Ö7: “Bu anlamda herhangi bir sorun yaşamadım. Adapte oluyor öğrenciler.”

Ö8: “Kendi derslerimde 4 ses kürdi makamında yani kanunun natürel hali ile hüseyini aşırın perdesinden etütlere başlıyorum. Fakat çargâh ve acem perdelerinden seyir muhakkak yaptırıyorum. Öğrenciler perdeleri tanınması açısından. Herhangi bir duruş tutuş oturuşla ilgili bir problem yaşamadık şu ana kadar.”

Ö9: “Yeni başlayan bir öğrenci ile mutlaka duruş ve tutuş olarak zorlananlar da, ilk etapta hemen kavrayanlar da oluyor. Do eksenli bir öğretime başlamada da herhangi bir problem yaşamadım.”

Ö10: “Duruş tutuş konusunda bir problemle karşılaşmadım.”

Müzik öğretmenlerinin “Güzel Sanatlar Lisesi öğrencileri ortalama 14-17 yaş aralığında ve mutasyon dönemindedir. Geleneksel Türk Müziği Ses Sistemine göre verilen kanun eğitiminde öğrencilerin eserleri ve etütleri solfej yaparken seslendirme anlamında herhangi bir zorluk yaşadığını gözlemlediniz mi?” sorusuna ilişkin verdikleri cevaplar Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin kanun etütlerini çalıp solfej yaparken seslendirmede yaşanan zorluklara ilişkin görüşler

Tema	Alt temalar	Kategoriler	Kanun Eğitimcileri	f	%
MUTASYON	Etüt Solfej Bona Transpoze	Zorluk yaşadım	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10	10	100
		Zorluk yaşamadım	-	-	-

Ö: Öğretmen

Tablo 4’te kanun ders i içerikleri ile ilgili elde edilen bütün verilerin analizi sonucunda “mutasyon” temasında oluşan alt temalar ve kategorilere yer verilmiştir. Buna göre %100 oranında öğrencilerin kanun etütlerini çalıp solfej yaparken seslendirmede zorluk yaşadıkları görülmüştür. Görüş bildiren öğretmenler yaşadıkları zorlukları biraz olsun yumuşatabilmek adına bona ve transpoze yoluna sıkça başvurdukları görülmektedir.

Etütleri çalıp seslendirmede Türk müziği ses frekanslarının bir başka deyişle makamsal müziğimizin kuramsal bilgilerinin öğrencilerin seslerine uygun olmadığı söylenebilir. Bu sebeple ses aralıklarına uygun olmadığından dolayı solfej yerine daha çok bona tercih edilebilir. Öğrencilerin ses aralıklarına uygun olabilmesi adına çargâh makamı dizilerinden oluşan etütler yerine daha tiz seslerden başlayan etütlere yer verilebilir. İlerleyen sınıflarda transpoze yoluyla solfej yaptırılabilir fakat bunun için öğrencilerde teknik yeterlilik gerekebilir.

Tablo 4’te yer alan tema, alt tema ve kategorilere ilişkin görüşler şu şekildedir;

Ö1: “Evet, mutasyon dönemindeki bireylerin solfej ve eser okuma gibi dezavantajları maalesef en çok karşılaştığımız problemlerden biri ve ne yazık ki bu süreçte transpoze bilgisi olmayan öğrencileri çalgıları ile birlikte eser okumaktan uzaklaştırmaktadır.”

Ö2: “Bona yapıyorum ben öncelikle zaten insan ses aralığını zorlayan perdeler. Solfej yaparken de çıkamadığımız seslere pestinden alıyoruz. 9 ve 10. Sınıfta ders saati az geliyor solfeji ben yapıyorum onlarla birlikte.”

Ö3: “Mutasyon döneminde olduğu için gençlerin ses sağlığına zarar vermeyecek aralıklarda olan etütlerin solfejini yaptırırken çok fazla pes ve tiz perdelerde gezinen etütlerin sadece bonasını yapmak suretiyle kendi çapımda bu olaya bir çözüm getiriyorum.”

Ö4. “Öğrencilerin mutasyon dönemi içerisinde olduklarını dikkate alarak çalınacak etüt ve eserlerin okunmasında ağırlıklı olarak bona yaptırmayı tercih ediyorum. Seslerin tizlik pestlik durumlarını kanun üzerinde icra ederek öğrenmeleri konusunda yönlendiriyorum.”

Ö5: “Geleneksel Türk Müziği batı müziği ses sistemine göre 4 ses daha dik olmasından dolayı icra edilecek eserin karakterine göre zaman zaman öğrencileri zorlamaktadır. Fakat tiz sesli eserlerde göçürme sistemiyle solfej yapıldığı zaman bu sorunda aşılmaktadır.”

Ö6: “Kanun dersinde eserleri bona olarak okuttuğum için zorluk yaşamadım.”

Ö7: “Öğrenciler ses genliği açısından çok az sorun yaşasalar da esas sorun komalı sesleri çoğu basamıyor maalesef. Bunu da şuna bağlıyorum, örneğin biz İstanbul’dayız ve son zamanlarda çok fazla GSL açtılar, yeterli öğrenci talebi olmuyor, olanlardan da yeterince yetenek ve iyi müzik kulağına sahip olmayan öğrenciler kontenjanı doldurmak için alınıyor diğer bir sebep ise Türk Müziği Solfej derslerine piyano eşliği ile batı müziği kökenli hocaların girmesidir. İşitme hocaları tüm solfej derslerine girdiği için, alanı batı ise zaten kendileri Komalı sesleri vermiyor ki nasıl öğretsinler.”

Ö8: “Muhakkak ki mutasyon döneminde ses değişiminden dolayı bazen eserleri yerinden değil de 4 ses ya da 5 ses göçürüp solfejini yaptırıyoruz. Bu da bu sorunu kısmen ortadan kaldırıyor.”

Ö9: “Solfej yaparken tabiki de zorluk çekiyoruz ve bunu da bildiğiniz gibi transpoze yapıp kolay okuyabilecekleri sestem solfeji yaptırıyoruz.”

Ö10: “Öğrencilerin yaşları nedeniyle solfej okumak sıkıntılı bir süreç. Başlangıç seviyesinde farklı seslerden çalma ve okuma uygulamaları yapılması daha güç olduğu için yerinden okunan eserler öğrenciler için zorluk çıkarmaktadır.”

4. 2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Türk müziği ses sistemi ile tampereman ses sistemini birlikte uygulanmasını içeren başlangıç düzeyi etkinliklerin, öğrencilerin kanun dersi dışındaki derslerine etkisi nasıldır?

GSL kanun öğrencilerinin “Türk müziği ve batı müziği ses sistemi ile uygulanan kanun derslerinin diğer mesleki derslere (işitme, koro, v.b.) katkısı olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna ilişkin verdikleri cevaplar Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo3. GSL kanun derslerinde uygulanan iki farklı ses sisteminin diğer derslere katkısı ile ilgili görüşler.

<i>Tema</i>	<i>Alt temalar</i>	<i>Kategoriler</i>	<i>Görüş Bildiren Öğretmenler</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
KANUN DERSİ ve DİĞER DERSLER	İşitme Koro Türk müziği ses sistemi	Katkısı var	ö1, ö2, ö3, ö4, ö5, ö6, ö7, ö8	8	100
	Batı müziği ses sistemi	Katkısı yok	-	-	-

Tablo 3’te araştırma sürecinde uygulanan kanun dersleri ile ilgili elde edilen bütün verilerin analizi sonucunda “kanun dersi ve diğer dersler” temasında oluşan alt temalar ve kategorilere yer verilmiştir. Buna göre öğrencilerin %100’ü kanun derslerinde, iki farklı ses sistemi ile uygulanan eğitimin diğer derslere katkısı olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu durumda, Türk müziği eğitimi alan kanun öğrencilerinin batı müziğini de öğrenme, bu alanda kendini geliştirme gibi istekleri ve ilgileri olduğu düşünülebilir.

Tablo 3’te yer alan tema, alt tema ve kategorilere ilişkin görüşler şu şekildedir;

ö1: “Evet düşünüyorum. İşitme dersinde solfej okurken piyano yanımda olmadığı zaman kanundan faydalaniyorum.”

ö2:” Evet, katkısı olduğunu düşünüyorum.”

ö3:”Batı müziği ses sistemini kendi enstrümanımda uygulayabildiğim için diğer derslerime de katkısı oluyor.”

ö4:”Kanunda batı müziği perdelerini de öğrenmemin diğer müzik derslerime de katkısı olduğunu gördüm.”

ö5:” Batı müziği derslerindeki solfejlere yaparken kanundan ses aldım, kanunumla çaldım. Diğer derslerime katkısı olduğunu söyleyebilirim.”

ö6:”Evet düşünüyorum. Diğer mesleki derslerimdeki solfej çalışmalarına sazımla eşlik edebiliyorum.”

ö7:”İşitme derslerinin solfejlerini kanunla çalabiliyorum. Kanundan ses alarak çalışabiliyorum. Katkısı olduğunu düşünüyorum.”

ö8:”Diğer derslerime faydalı olacağını düşünüyorum. Evde solfej yaparken kanundan ses alarak çalışabiliyorum.”

4. 3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin kanun eğitiminde Türk müziği ses sistemini ve tampereman ses sistemini içeren solfej etkinliklerine yönelik görüşleri nelerdir?

GSL kanun öğrencilerinin “Araştırmada uygulanan etütleri, çalarak solfej yaparken ses aralığınıza uygun olduğunu düşünüyor musunuz? Herhangi bir zorluk yaşadınız mı?” sorusuna ilişkin verdikleri cevaplar Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo4. GSL kanun derslerinde çalarak solfej yapılan etütlerin öğrencilerin ses aralıklarına uygunluğuna yönelik görüşler.

Tema	Alt temalar	Kategoriler	Görüş Öğretmenler	Bildiren f	%
ETÜT UYGULAMALARI	Ses aralığı Mutasyon Solfej Etüt	Uygun, zorluk yaşamadım.	ö1, ö2, ö4, ö5, ö6, ö7, ö8	7	87,5
	Kanunda çalma	Uygun değil, zorluk yaşadım	ö3	1	12,5

ö: öğrenci

Tablo 4’te araştırma sürecinde uygulanan kanun dersleri ile ilgili elde edilen bütün verilerin analizi sonucunda “etüt uygulamaları” temasında oluşan alt temalar ve kategorilere yer verilmiştir. Buna göre öğrencilerin %87,5’ uygun olduğu ve zorluk yaşamadığını, % 12,5’ i de mutasyon dönemi içerisinde olması sebebiyle uygun olmadığını, zorluk yaşadığını belirtmiştir. Bu durumda araştırmada uygulanan etütlerde, çoğunluğun zorluk yaşamaması, etütlerin öğrencilerin ses aralıklarına en uygun bir şekilde oluşturulduğu düşünülebilir. Uygun ses aralıklarında yazılan etütlerin öğrencide kendine güven kazanmada ve öğrenmeyi etkili ve hızlı kılmada başarılı olabileceği söylenebilir.

Tablo 4’te yer alan tema, alt tema ve kategorilere ilişkin görüşler şu şekildedir;

ö1: “Bir zorluk yaşamadım.”

ö2: “Ses aralığıma uygun olduğunu düşünüyorum, büyük zorluklarla karşılaşmıyorum.”

ö3: “Benim sesim hala mutasyonda olduğu için tiz seslere çıkarken biraz zorluk yaşadım.”

ö4: “Bu etütlerde kullandığımız seslerin kendi ses aralığıma uygun olduğunu gördüm. Bu yüzden zorluk yaşamadım.”

ö5: “Sesime uygun geldi. Herhangi bir zorluk yaşamadım.”

ö6: “Hayır, herhangi bir zorluk yaşamadım. Ses aralığıma uygun geldi.”

ö7: "Etütlerde kullanılan sesler, ses aralığıma uygundur. Herhangi bir zorluk ile karşılaşmadım."

ö8: "Etütleri çalarak solfej yaparken ses problemi yaşamadım. Yani herhangi bir zorluk yaşamadım."

4. 4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin kanun eğitiminde başlangıç pozisyonlarını içeren etkinliklere yönelik görüşleri nelerdir?

GSL kanun öğrencilerinin "Türk müziği ve batı müziği ses sisteminin beraber uygulandığı kanun dersleri ile ilgili neler düşünüyorsunuz?" sorusuna ilişkin verdikleri cevaplar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.GSL kanun derslerinde Geleneksel Türk müziği ses sistemi ve batı müziği ses sisteminin birlikte uygulanmasına yönelik görüşler.

<i>Tema</i>	<i>Alt temalar</i>	<i>Kategoriler</i>	<i>Görüş Bildiren Öğretmenler</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
KANUN DERSİ ETÜT UYGULAMASI	Türk müziği ses sistemi	Faydası var	ö1, ö2, ö3, ö4, ö5, ö6, ö7, ö8	8	100
	Batı müziği ses sistemi	Faydası yok	-	-	-

ö: Öğrenci

Tablo 1'de araştırma sürecinde uygulanan kanun dersleri ile ilgili elde edilen bütün verilerin analizi sonucunda "kanun dersi etüt uygulaması" temasında oluşan alt temalar ve kategorilere yer verilmiştir. Buna göre öğrencilerin %100'ü iki sistemin beraber uygulandığı kanun derslerinin faydalı olacağı hususunda görüş belirtmişlerdir. 9. Sınıflarda başlangıç düzeyinde iki sistemin beraber öğretimi ilerleyen sınıfların alt yapısını oluşturacağı düşünülebilir. 10, 11 ve 12. Sınıf düzeylerinde derslerde uygulanacak olan transpoze çalışmaları ve Türk müziği eserlerinde faydalandığımız yerinden, bir ses, dört ses, beş ses çalışmalarına da katkısı olabileceği söylenebilir. Bu durum öğrencide hızlı düşünme, çabuk karar verme, eser deşifre uygulamalarında faydalı olabileceği düşünülebilir. Batı müziği çalgısı çalan öğrencilerle birlikte eser çalma anlamında önemli derecede katkısı olabileceği söylenebilir.

Tablo 1'de yer alan tema, alt tema ve kategorilere ilişkin görüşler şu şekildedir;

ö1: "Bana katkısı olduğunu, diğer müzik derslerinde de faydalı olduğunu düşünüyorum."

ö2: "Bu sistemin biz öğrenciler için oldukça faydalı olduğunu düşünüyorum."

ö3: "Diğer mesleki derslerimize katkı sağladığını düşünüyorum."

ö4: "Kanun çalgısı ile Türk müziği eğitimi alıyorduk ve Türk müziği eğitimi görüyorduk. Bu sistemle aynı anda batı müziği eserleri de çalabileceğim. Çok faydalı olduğunu düşünüyorum."

ö5: "Başta çok zor geleceğini düşünüyordum. Sonrasında zorlanmadığımı fark ettim. İleride faydasını göreceğimi düşünüyorum."

ö6: " Türk müziği ve batı müziği ses sistemini birlikte öğrenmenin faydalı olacağını düşünüyorum."

ö7:" Kanunda sadece Türk müziği göreceğiz diye düşünüyordum. Kanunda batı müziği ses sistemini de öğrenmiş olmaktan dolayı mutluyum. Çok faydasını göreceğimi düşünüyorum."

ö8: "Kanunda iki farklı tür müziği de öğreneceğim için mutluyum. Bana katkısının çok olacağını düşünüyorum."

GSL kanun öğrencilerinin "Tampereman ses sistemine göre çaldığınız etütlerde herhangi bir güçlükle karşılaştınız mı?" sorusuna ilişkin verdikleri cevaplar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo2. GSL kanun derslerinde batı müziğine göre çalınan etütler le ilgili görüşler.

Tema	Alt temalar	Kategoriler	Görüş Öğretmenler	Bildiren f	%
KANUN ÇALGISI VE BATI MÜZİĞİ ETÜTLERİ	Etüt	Güçlük yaşamadım	ö1, ö2, ö3, ö4, ö5, ö6, ö7, ö8	8	100
	Kanun	Batı müziği ses sistemi	Güçlük yaşadım	-	-

ö:öğrenci

Tablo 2’de araştırma sürecinde uygulanan kanun dersleri ile ilgili elde edilen bütün verilerin analizi sonucunda "kanun çalgısı ve batı müziği uygulaması" temasında oluşan alt temalar ve kategorilere yer verilmiştir. Buna göre öğrencilerin %100’ü kanun derslerinde batı müziği ile çalınan etütler hususunda güçlük yaşamadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu durum hem Türk müziği hem de batı müziği ses sisteminin birlikte yürütülmesinde belirleyici bir gösterge olarak düşünülebilir. Bu tür etüt çalışmalarının, Kanun çalgısı için evrensel bir boyut kazanmada başlangıç basamağı olarak önemli bir etken sayılabilir.

Tablo 2’de yer alan tema, alt tema ve kategorilere ilişkin görüşler şu şekildedir;

ö1: "Hayır, herhangi bir güçlükle karşılaşmadım, rahat bir şekilde çaldım."

ö2: "Hayır karşılaşmadım."

ö3: "Hayır karşılaşmadım."

ö4: "Hayır, bir güçlük yaşamadım."

ö5: "Başta biraz zorlansam da hemen uyum gösterdim. İlerleyen etütlerde zorlanmadım."

ö6: "Hayır, hiçbir güçlük yaşamadım."

ö7: "Hayır, karşılaşmadım."

ö8: "Etütleri çalarken herhangi bir güçlükle karşılaşmadım."

GSL kanun öğrencilerinin "Araştırmada uygulanan etütler, duruş, tutuş ve pozisyon açısından bir kolaylık veya zorluk oluşturdu mu?" sorusuna ilişkin verdikleri cevaplar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo5. GSL kanun derslerinde, öğrencilerin duruş, tutuş ve pozisyon almalarına yönelik görüşler.

Tema	Alt temalar	Kategoriler	Görüş Bildiren Öğretmenler	f	%
KANUN ÇALMADA GENEL POZİSYON	Duruş Tutuş Pozisyon Etüt	Zorluk yaşamadım.	ö1, ö2,ö3, ö4, ö5, ö6, ö7, ö8	8	100
	Konum	Zorluk yaşadım	-	-	-

ö: öğrenci

Tablo 5'te araştırma sürecinde uygulanan kanun dersleri ile ilgili elde edilen bütün verilerin analizi sonucunda "kanun çalmada genel pozisyon" temasında oluşan alt temalar ve kategorilere yer verilmiştir. Buna göre öğrencilerin %100'ü kanun derslerinde duruş, tutuş ve pozisyon olarak herhangi bir zorluk yaşamadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu durum, GSL öğrencilerinin kanun çalım alanına hâkim olmada, etkili ve hızlı öğrenmelerinde doğru bir yöntem olarak düşünülebilir.

Tablo 5'te yer alan tema, alt tema ve kategorilere ilişkin görüşler şu şekildedir;

ö1: "Bana kolaylık oluşturdu, enstrümanımı daha rahat çaldım."

ö2: "Duruş, tutuş ve pozisyon açısından bir zorluk olduğunu düşünmüyorum."

ö3: "Herhangi bir zorluk yaşamadım."

ö4: "Bu etütlerde çaldığım pozisyon daha rahattı. Bana kolay geldi."

ö5: "Etütler duruş, tutuş ve pozisyon açısından kolaydı, zorlanmadan çalabildim."

ö6: "Hayır, hiçbir zorluk yaşamadım, daha da kolay geldiğini söyleyebilirim."

ö7: "Etütleri çalarken ellerimin duruşu, tutuşu ve pozisyonu olarak zorluk yaşamadım. Daha kolay çalabildim diye düşünüyorum."

ö8: "Etütleri çalarken aldığım pozisyon daha iyi geldi. Duruş ve tutuşta zorluk yaşamadım."

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada elde edilen veriler ışığında araştırmanın alt problemlerine yönelik sonuçlar tartışılmış, çıkan sonuçlara öneriler sunulmuştur.

5.2. Sonuç

Güzel sanatlar lisesi kanun eğitimcilerinin büyük çoğunluğunun, kanun eğitimi başlangıç düzeyinde Geleneksel Türk Müziği Ses Sistemi ve Tamperaman ses sistemini birlikte konu edinen bir programın oluşturulması, öğrenciler için diğer derslerle uyumunu kolaylaştırmaya yönelik çalışmalarda *transpoze* ve *iki sistemi birlikte uygulatan* ödevler verilmesi, kanun ders kitaplarında *do perdesi* eksenli başlangıç etütlerinde, öğrencilerin duruş-tutuş pozisyonu problemleri yaşamadıkları, öğrencilerin kanun etütlerini çalma/solfej yaparken problem yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Somakçı (2000) çalışmasında, öğretim elemanlarının görüşlerine göre, mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda kanun eğitiminde, çoksesli çalışmaların gerekliliği dikkate alınarak, fa anahtarı kullanımının ve buna benzer yaklaşımlara ait örnek çalışmaların kullanılmasının gerekliliği belirtmektedir. Doğruöz (2017) çalışmasında, başlangıç seviyesinden başlamak üzere çift porte mızrap çalışmaları ve etütler yazılarak kanun çalgısının doğası gereği çok seslilik imkânı sağlanabilir, şeklinde öneri sunmuştur. Mesleki müzik eğitimi veren kurumlardaki ses sistemlerine kanun öğrencilerinin uyumunu kolaylaştırmak adına araştırmanın değişkeninde kullanılan sol anahtarı üzerinden tamperaman ses sistemi yaklaşımı, Somakçı'nın (2000) ve Doğruöz'ün (2017) çalışmalarındaki sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

Kanun eğitimcileri, iki ses sistemini birlikte konu edinen bir kanun ders kitabı/metot oluşturulması gerekliliğini belirtmektedirler. Avcı (2019) yaptığı çalışmada öğretmenlerin kanun derslerinde ders kitabı haricinde başlıca olarak çeşitli metotlardan yararlandığı saptamıştır. Bu iki araştırma sonucuna göre öğretmenlerin GSL kanun ders kitabını etkinli temel unsur olarak kullanmadıkları durumu çıkarılabilir. Nayir ve Yakınlar (2019) yaptıkları çalışmada, batı müziği çalgı eğitiminde beceri gelişiminin çalışma parçaları ile sürdürüldüğünü, bu değerlendirmeler sonucunda kanun eğitimi ders kitaplarında bulunan çalışma parçalarında basitten karmaşığa-parçadan bütüne belirli bir sistematik yöntem tespit edilemediği sonucuna ulaşmışlardır. Nayir ve Yakınlar'ın (2019) araştırma sonucu ile, bu araştırma probleminin iki

ses sistemini bir arada uygulayan bir eylem araştırma ile ortaya çıkış durumu, birbirini desteklemektedir.

Somakçı (2000) yaptığı çalışmada, kanun eğitimine do perdesi ile başlamanın nedeni olarak, mandal sayısının diğer perdelere göre daha fazla olmasından kaynaklandığını öğretim elemanı görüşleri doğrultusunda belirlemiştir. Bu çalışmada belirlenen başlangıç perdesi (tampereman ses sistemine göre) fa perdesinin, Somakçı'nın (2000) çalışmasındaki fazla mandal değişkeni ile uyum gösterdiği görülmektedir.

Kanun çalgısı öğrencilerinin büyük çoğunluğunun, geleneksel Türk müziği ses sistemi ve tampereman ses sistemini birlikte uygulayan etkinliklerden sonra, kanun dersi dışındaki derslere uyum, başarı ve motivasyon durumlarının arttığı, tampereman ses sistemini göre hazırlanan egzersizlere zorluk yaşamadıkları, tampereman ses sistemine göre hazırlanan etüt/solfej etkinliklerinde ses aralığı açısından gelişim dönemlerine uygun olduğu, başlangıç pozisyonunu (duruş-tutuş-oturuş ve başlangıç konumu) tampereman ses sistemine göre düzenleyen etkinliklerin kullanım açısından rahatlık sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Somakçı (2000) çalışmasında, do1 ve do2 öğretildikten sonra, önce ince oktav seslerinin öğretilmesi gerektiğini, bunun nedeni olarak Türk müziği ses sistemine göre yazılan eserlerin yerinden çalınması gerekliliği olduğunu öğretim elemanları görüşüne göre belirtmektedir. Bu sonuç ile GSL kanun eğitimi alan mustasyon dönemindeki öğrencilerin do1 ekseni etrafındaki oktavlarda solfej yapabilmeye güçlük çekmektedir. Somakçı'nın (2000) araştırma sonucu ile, bu araştırmanın eylem araştırmasında uyguladığı etkinliklerin (fa perdesi, tampereman ses sistemi) ortaya çıkış nokta benzerdir.

Genel olarak kanun öğrencilerinin, GSL'nin 4 yıllık ders programında bireysel olarak çözümlenmeye çalıştığı ses sistemi farklılıklarını, bir arada başlangıç düzeyinde konu edinen bir dersin, GSL kanun eğitimcileri ve öğrencilerine göre öğrenme sürecine katkı sağladığı saptanmıştır.

5.3. Öneriler

1- Araştırma sonucunda araştırmaya katılan GSL'de görev yapan kanun öğretmenleri, öğrencilerin kanun çalma, çalarak okuma ve diğer derslerle uyumunda problem yaşadığını belirtmektedirler. GSL kanun çalgısı müfredat programları, iki ses sisteminin birlikte öğretimini kapsayacak bir biçimde düzenlenerek, ders kitaplarındaki ünite-konu içeriğinde buna yönelik örnek eser seçimleriyle desteklenerek uygulanabilir.

2- GSL'leri, genel mzık, Türk sanat müziği ve Türk halk müziği olmak üzere üç farklı program uygulayabilmektedirler. GSL'nde eğitimi verilen bağlama, kemane vb. Türk Halk Müziği algıları, müfredat programlarında iki ses sisteminin birlikte uygulandığı bir program geliştirebilir.

3- GSL'leri, Batı müziği çalgısı çalan oğrencilerin Geleneksel Türk müziği ses sistemini tanıma, kavrama ve uygulayabilme becerilerini geliştirmede, iki ses sisteminin birlikte oğretimini içeren müfredat programlarını uygulayabilir.

KAYNAKLAR

- Akdoğu, O. (1991). Nâyî Osman Dede ve Rabt-1 Tâbirât-1 Mûsikî, (Çev: Dr. Fares Hariri), 2. Baskı, İzmir
- Albuz, A. (2020). Türk müziğinde çokseslilik yaklaşımlarına genel bir bakış. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, 6 (özel sayı), 374-398. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/amader/issue/56876/769714>
- Arııcı, G. (2019). *Mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin çalgıya yönelik benlik algıları ile sürekli optimal performans duygu durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=PA-uF9w-NowJjlmBdc-Q&no=SNd6LJYpKEEv0I15il-J1A>
- Arslan, F. (2007). Safiyyüddîn-i Urmevî ve Şerefiyye Risâlesi, Atatürk Kültür Merkezi Yayını:343, Ankara
- Avcı, D. (2019). *Türkiye'deki Güzel Sanatlar Liseleri çalgı eğitimi kanun dersi öğretim programının uygulanışına yönelik öğretmen ve öğrenci görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=iPrYvpbRGBnUbM5GYeCX_Q&no=bJe8X_YkjsQvpUTcTFF45A
- Bardakçı, M. (1986). Maragalı Abdülkâdir, Pan Yayıncılık, İstanbul
- Can, M. C. (2002). Geleneksel Türk sanat müziğinde Arel-Ezgi-Uzdilek ses sistemi ve uygulamada kullanılmayan bazı perdeler. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 22 (1), 175-181. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gefad/issue/6766/91041>
- Çiçek, V. (2020). *Mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin müzik performanslarına yönelik kaygılarının benlik saygısı ve öz yeterlikleriyle ilişkisi* (Doktora Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=3inUj0Et2-78g3g1XQdUNA&no=I2UqQYI7UIFxP0Lcd-VzBw>
- Doğruöz, M. D. (2017). Müzik öğretmenliği lisans programlarında yer alan bireysel çalgı dersi kapsamında “kanun”. *Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuarı Dergisi*, (11), 63-72. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/konservatuvardergisi/issue/36995/517072>
- Doğrusöz, N. (2012). Yusuf Kırşehirî'nin Müzik Teorisi, Kırşehir Valiliği Kültür Hizmeti Yayın No:36, Kırşehir
- Elkaya, H. (2019). *Kanun eğitiminde kullanılan metot kitaplarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ordu Üniversitesi, Ordu. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Erdal, G. G. (2005). *Koordinatif kondisyonel motorik özelliklerin geliştirilmesine yönelik antrenmanların piyano çalma performansına olan etkilerinin incelenmesi ve piyano tekniğinin hareket analizi* (Doktora Tezi). Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/413700>

Gazimihal, M. R. (1961). *Musiki sözlüğü*. İstanbul: MEB Basım Evi.

Gedik, E. (2021). *Güzel Sanatlar Liseleri'nin çalgı eğitimi branşlarından kaval dersi öğretim programının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Kahyaoğlu, Y. (2017). Kanun sazı eğitiminde metod ihtiyacı ve Türkiye'deki kanun metodları üzerine bir inceleme. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 3 (1), 97-107. DOI: 10.22252/ijca.321575 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/328552>

Kalender, C. ve Akgül, B., D. (2022). Tamperemanın tarihçesine kısa bir bakış. *Sanat&Tasarım Dergisi*, 12 (1), 331-346. DOI: 10.20488/sanattasarim.1133921 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sanattasarim/issue/70459/1133921>

Karaelma, B. (2010). Türk müziğinde kanun eğitimi ve kanun metotları üzerine bir inceleme. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*. 0 (22), 129-138. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunigsed/issue/2556/32946>

Karakaya, O. (2012). Türk Müziği solfej ve teorisi I. Konya: Aybil Yayınları.

Karakaya, O. & Akalın C. (2021). Arel – Ezgi Ses Sistemi İçinde Yer Alan Çargâh Makamı'nın, Seyir Ve Yapı Bakımından 17. Yüzyıla Ait Çargâh Semâî İle Karşılaştırılması Üzerine Bir Araştırma, UNESCO- Kırşehir Müzik Konferansı, Kırşehir.

Kiener, H. (1989). *Marie Jaell: 1846 - 1925 Problèmes D'Esthétique et de Pédagogie Musicales*. Nantes.

Köklü, N. (2019). Eylem araştırması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi (JFES)*, 26 (2), 357-365. DOI: 10.1501/Egifak_0000000478 <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/778928>

Köksal, O. (2021). *Eğitim Bilimleri alanında uluslararası araştırmalar V*. Konya: Eğitim Yayınevi.

Lilioğlu, B. (2019). *Mesleki müzik eğitimi kurumlarında verilen müzik teorisi ve işitme ile ilgili derslere yönelik tutum ve özyeterlik algılarının belli değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum. https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/53542/yokAcikBilim_10241359.pdf?sequence=-1&isAllowed=y

Milli Eğitim Bakanlığı Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Yönetmeliği (2009, 16 Haziran). T.C. Resmi Gazete (Sayı: 27260). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/06/20090616-7.htm>

Milli Eğitim Bakanlığı Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (2012, 21 Temmuz). T.C. Resmi Gazete (Sayı: 28360). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/07/20120721-17.htm>

Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (2022). *Güzel Sanatlar Lisesi Kanun Dersi 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Öğretim Programı*.

<http://meslek.eba.gov.tr/indir.php?d=R1NIWUZjMk9yNldPNmxwOkwxZEw2MEt2NjBPM1dRQnM1M20xV3hralJDaXJZTW9ocnhDckNHWGM0UG9JVzVFdA==&da=WlNPQUo2U0RJeVJrT0k4M3gyQkhVaFhHQkxISldCdjF6QU11VGxzWUpHMUIZallScFhFMIR5YUtHb09iemZIOQ==&iq=bDQxb29HUUdtS3RmSWRwSXlnZkVTYnVoVko5UjFjVTUxc3BLMmZ4K2VLSURtRG5Db0dPL3RiRCs0YXk3a1dGWU11cCt3UkFISFNyaHhsaWhSelBYMEE9PQ==>

Özçimen, A. (2015). *Adım adım ses eğitimi: Anatomik - fizyolojik yapılar ve kullanım yöntemleri*. Konya: Aybil Yayınevi.

Öztürk, Ş., Çakmak, K., E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri (28. baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Savaş, K. (2018). Mesleki müzik eğitimi veren devlet konservatuvarlarındaki kanun eğitiminin içerik ve yöntem bakımından incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, 4 (7), 81-102. DOI: 10.5578/amrj.66455 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/640434>

Sezgin, L. (2009). *Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin dönemsel ses özelliklerine uygun batı müziği koro eğitimi dersi öğretiminde kullanılabilecek eserler üzerine antolojik bir çalışma önerisi (Yüksek Lisans Tezi)*. Haliç Üniversitesi, İstanbul. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=MS5gGpe1Ph9_ybFX-RDv6w&no=YuiY_jFms41bdWFj0KW3Mw

Somakçı, P. (2000). *Mesleki müzik eğitimi yapan üniversitelerde başlangıç düzeyi için kanun öğretim yöntemine ilişkin sistematik bir yaklaşım (Doktora Tezi)*. Gazi Üniversitesi, Ankara. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=xoF9XsNn8HMJ-9eJ_DIWXg&no=xoF9XsNn8HMJ-9eJ_DIWXg

Söker, Ç. (2006). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi çıkışlı 1. Sınıf keman öğrencilerine temel davranışları kapsayıcı bir öğretim programı model önerisinin uygulanması (Yüksek Lisans Tezi)*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu. <https://www.narsanat.com/wp-content/uploads/2011/09/Abant-izzet-baysal-universitesi-guzel-sanatlar-egitimi-bolumu-muzik-ogretmenligi-anabilim-dalinda-anadolu-guzel-sanatlar-lisesi-cikisli-1-sinif-keman-ogrencilerine-temel-davranislari-kapsayici-bir-ogretim-.pdf>

Sönmez, V., Alacapınar, F. G. (2018). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri (Genişletilmiş 6. baskı)*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Şahin, M. (2019). *Arkeolojik çağlarda Anadolu ve çevre kültürlerde arp – lir çalgılarının oluşum ve gelişim süreci (Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu)*. Hacettepe Üniversitesi, Ankara. <http://openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/9188/Mehmet%20Şahin%20-%20Sanat%20Çalışması%20Raporu.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tarman, S. (2016). *Müzik eğitiminin temelleri (Geliştirilmiş 2. basım)*. Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.

- Tura, Y. (2001). KANTEMİROĞLU Kitâbu ‘ilmi’l-Mûsikî ‘âlâ vechi’l-Hurûfat,- Mûsikîyi Harflerle Tesbît ve İcrâ İlminin Kitabı, I.cilt Edvâr (Tıpkı Basım – Çeviri Notlar),Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- Uçan, A. (2018). *Müzik eğitimi (Genişletilmiş 4. baskı)*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Uslu, M. (1998). *Türkiye’de çalgı eğitiminin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi* (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=RyC9jjRzWMRiY-O1ObkTag&no=RyC9jjRzWMRiY-O1ObkTag>
- Uygun, M.N. (1999). Safiyyüddin Abdülmümin Urnevî ve Kitâbü’l-Edvârı, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul
- Yakınlar, Ö., Nayir, A. E. (2019). Milli Eğitim Bakanlığı kitap yazım komisyonları tarafından Güzel Sanatlar Liseleri için hazırlanan “çalgı eğitimi kanun” ders kitaplarının incelenmesi. *International Congress of Science Culture and Education, INCES Konferansında sunulan bildiri, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.*
<https://books.incescongress.com/publication-inces-2019-full-text-book-31.html>
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (11. baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER – 1

21-25 ŞUBAT HAFTASI DERSLERİ:

Kanunda oturuş, duruş, tutuş ve vuruş pozisyonları:

Kanunda oturuş, duruş, tutuş ve vuruş pozisyonları doğru ve rahat çalım için önemlidir. Öncelikle sandalyenin ön uç kısmına oturup, sırtınızın dik durmasına dikkat ediniz. Kucağınıza aldığınız kanunun bacaklarınız üzerinde dengeli konumlandırılabilmesi, çıkaracağınız sesin daha hacimli ve kaliteli olabilmesi için, bacaklarınızı omuz genişliğinizden birazcık fazla bir açı ile açınız. Ardından kanunun iki bacağınıza üzerinde ortalı bir biçimde yerleştirdiğinize ve dengeli durduğuna dikkat ediniz. Kanunun kucağınızda doğru bir açıyla durabilmesi için ayaklarınızı bir miktar yüksekte tutacak ayaklıktan faydalanınız. Ellerinizi omuzlarınız genişliğindeki mesafeye ayarlayarak kanun üzerine konumlandırınız. Oturuş, duruş ve tutuş pozisyonlarınızı kontrol ediniz.

Etkili ve volümlü çalabilmek için mızrap ve yüzüklerinizi işaret parmaklarınızın orta eklem kemikleri üzerine yerleştirerek doğru konumlandığınızı kontrol ediniz. Alıştırmalara, başlangıç perdesi olan ve size gösterilen acemaşiran (fa) perdesi yani batı müziği frekansı olan “do” perdesi üzerine ellerinizi koyunuz. Her bir perde üzerinde bulunan üç tele aynı anda tınlayacak bir biçimde sertçe vuruş yapınız. Bu işlemi önce sağ elinizle size verilen metronom eşliğinde 2 dk. kadar çalınız. Ardından sol elinizle 2 dk. kadar çalınız. Ayrı ayrı iki elinizle de kaliteli vuruşlar yapıp yapmadığınızı kontrol ediniz. Sağ ve sol elinizin dengeli vuruşlar yapıp yapmadığını anlayabilmeniz için her iki elinizi sıra ile vuruş yaparak çalınız. Kanundan dengeli sesler elde edip etmediğinizi kontrol ediniz. Vuruşlarınız dengeli ise vuruş yaptığınız perdenin önce Türk müziği ses frekansındaki ismi (fa) ile sonra da batı müziği ses frekansındaki ismi (do) ile çalıp solfejini yaparak seslendiriniz. Kanundan elde ettiğiniz ses ile okuduğunuz perdenin doğru ve akortlu olup olmadığını kontrol ediniz. 10 dk. süre ile bu çalışmayı tekrarlayınız. Çalışma esnasında tüm pozisyonların doğru olduğundan emin olunuz.

Türk ve batı müziği ses frekanslarını gösteren bir oktavlık ses skalası öğretimi:

♩ = 92

TM

1

4/4

FA SOL LA Sİ DO RE Mİ FA

BM

1

4/4

DO RE Mİ FA SOL LA Sİ DO

Akıllı tahtada gördüğünüz, isimleri üzerinde bulunan, Türk ve batı müziği ses frekanslarını içeren porteleri inceleyiniz. Öğretmen tarafından çalınan iki farklı ses sistemindeki perdelerin arasındaki benzerlik ve farklılıkları söyleyiniz. Benzerlik ve farklılıklar ışığında, aynı frekanstaki bir sesin Türk müziğinde farklı, batı müziğinde farklı isim almış olduğunu gördüyseniz, Türk müziğinde kullanılan akordun, batı müziği akorduna göre kaç ses pest ya da tiz olduğunu söyleyiniz.

Kanun üzerinde ya da size gösterilen mandal tahtası resminden faydalanıp, öğrendiğiniz ve vuruş çalışması yaptığınız perdeden yola çıkarak diğer perdelerin yerlerini inceleyiniz.

Bu derste öğrendiğiniz tüm kazanım ve davranışları haftaya kadar pekiştirerek bir sonraki derse hazırlıklı geliniz.

28 ŞUBAT-4 MART HAFTASI DERSLERİ:

Geçen hafta öğrendiklerinizi tekrar çalınız. Kanun üzerinde size gösterilerek sorulan perdelerin hem Türk müziği hem de batı müziği isimlerini söyleyiniz. Tüm perdelerin isimlerinin öğrenildiğinden emin olunuz. Kanunda tüm pozisyonları kontrol ederek Alıştırma 1'e geçiniz. Alıştırmamızı sağ-sol el dengesini (önce sağ el sonra sol el) gözeterek çalınız. Çalım esnasında hem notaya hem de vuruş yaptığınız perdenin yatık olan mandallarına bakarak çalınız ve ara sıra ellerinizin konumunun doğru yerde olduğundan emin olunuz.

ALIŞTIRMA 1:

The image shows the musical notation for Alıştırma 1. It consists of two staves, TM (Tenor Mandolin) and BM (Bass Mandolin), both in 4/4 time. The tempo is marked as ♩ = 92. The notation starts with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The TM staff begins with a first finger (1) on the G string, followed by a sequence of notes: G, A, B, C, D, E, F#, G. The BM staff begins with a first finger (1) on the G string, followed by a sequence of notes: G, A, B, C, D, E, F#, G. The piece ends with a double bar line and repeat dots.

Alıştırma 2'yi inceleyiniz, pozisyonunuzu alınız. Önce üst porteyi ardından alt porteyi çalarak seslendiriniz. Alıştırma esnasında kol-dirsek konumları ve seslendirme yeterliliğinize dikkat ediniz. Çalım esnasında hem notaya hem de vuruş yaptığınız perdenin yatık olan mandallarına bakarak çalmayı unutmayınız.

ALIŞTIRMA 2:

The image shows the musical notation for Alıştırma 2. It consists of two staves, TM (Tenor Mandolin) and BM (Bass Mandolin), both in 4/4 time. The tempo is marked as ♩ = 92. The notation starts with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The TM staff begins with a first finger (1) on the G string, followed by a sequence of notes: G, A, B, C, D, E, F#, G, A, B, C, D, E, F#, G. The BM staff begins with a first finger (1) on the G string, followed by a sequence of notes: G, A, B, C, D, E, F#, G, A, B, C, D, E, F#, G. The piece ends with a double bar line and repeat dots.

Alıştırma 2'de iki farklı perde üzerinde çalışma görülmektedir. Nota değerliklerine ve pozisyonunuza dikkat ederek çalıp seslendiriniz. Çalarken sağ-sol el dengesine ve seslendirirken ses yüksekliklerine dikkat ediniz.

Derste çalışılan alıştırmaları haftaya kadar tekrar ediniz. Alıştırma 2'den yola çıkarak Alıştırma 3'ü çalışınız, bir sonraki derse hazırlıklı geliniz.

ALİŞTİRMA 3:

♩ = 92

TM

BM

7-11 MART HAFTASI DERSLERİ:

Ödevlendirilen Alıştırma 1,2 ve 3'ü pozisyonlarınızı kontrol ederek çalıp seslendiriniz. Alıştırma 4'ü inceleyiniz. Önce üst porteyi ardından alt porteyi çalınız. Alıştırma esnasında kol-dirsek konumları ve seslendirme yeterliliğinize dikkat ediniz. İçerisinde üç farklı perde olan Alıştırma 4'ü sağ-sol el dengesini gözeterek ve ses yüksekliklerine dikkat ederek çalınız. Çalım esnasında hem notaya hem de vuruş yaptığımız perdenin yatık olan mandallarına bakarak çalmayı unutmayınız.

ALİŞTİRMA 4:

♩ = 92

TM

BM

Alıştırma 5'i inceleyiniz. Bu alıştırmaya ile beraber Türk müziği için yazılan alıştırmalarda si bemol sesi ile karşılaşacaksınız. Çalığa geçmeden önce si perdesinden 6 mandal indiriniz. Bu işlem için sol elinizin baş ve orta parmaklarından yararlanınız. Türk müziği si bemol perdesini indirdiğinizde Batı müziği ses frekansı olarak hangi notaya karşılık geldiğini ilk dersimizdeki konu üzerinden hatırlayınız. Önce üst porteyi ardından alt porteyi

çalınız. Alıştırma esnasında kol-dirsek konumları ve seslendirme yeterliliğinize dikkat ediniz. İçerisinde dört farklı perde olan Alıştırma 5'i sağ-sol el dengesini gözeterek ve ses yüksekliklerine dikkat ederek çalınız.

ALİŞTİRMA 5:

Alıştırma 6'daki kazanımlarınızı elde ettiğinizi düşünüyorsanız Alıştırma 7'ye geçiniz. Alıştırma 7'yi inceleyiniz. Önce üst porteyi ardından alt porteyi çalınız. Alıştırma esnasında kol-dirsek konumları ve seslendirme yeterliliğinize dikkat ediniz. İçerisinde altı farklı perde olan Alıştırma 7'yi sağ-sol el dengesini gözeterek ve ses yüksekliklerine dikkat ederek çalınız.

ALİŞTİRMA 7:

The image shows the musical notation for Alıştırma 7. It consists of two staves: TM (Tenor) and BM (Bass). The tempo is marked as ♩ = 92. The time signature is 4/4. The key signature has one flat (B-flat). The notation starts with a first finger (1) above the first note. The TM staff contains a sequence of notes: G4, A4, B4, C5, D5, E5, F5, G5, A5, B5, C6, D6, E6, F6, G6, A6, B6, C7, D7, E7, F7, G7, A7, B7, C8, D8, E8, F8, G8, A8, B8, C9, D9, E9, F9, G9, A9, B9, C10, D10, E10, F10, G10, A10, B10, C11, D11, E11, F11, G11, A11, B11, C12, D12, E12, F12, G12, A12, B12, C13, D13, E13, F13, G13, A13, B13, C14, D14, E14, F14, G14, A14, B14, C15, D15, E15, F15, G15, A15, B15, C16, D16, E16, F16, G16, A16, B16, C17, D17, E17, F17, G17, A17, B17, C18, D18, E18, F18, G18, A18, B18, C19, D19, E19, F19, G19, A19, B19, C20, D20, E20, F20, G20, A20, B20, C21, D21, E21, F21, G21, A21, B21, C22, D22, E22, F22, G22, A22, B22, C23, D23, E23, F23, G23, A23, B23, C24, D24, E24, F24, G24, A24, B24, C25, D25, E25, F25, G25, A25, B25, C26, D26, E26, F26, G26, A26, B26, C27, D27, E27, F27, G27, A27, B27, C28, D28, E28, F28, G28, A28, B28, C29, D29, E29, F29, G29, A29, B29, C30, D30, E30, F30, G30, A30, B30, C31, D31, E31, F31, G31, A31, B31, C32, D32, E32, F32, G32, A32, B32, C33, D33, E33, F33, G33, A33, B33, C34, D34, E34, F34, G34, A34, B34, C35, D35, E35, F35, G35, A35, B35, C36, D36, E36, F36, G36, A36, B36, C37, D37, E37, F37, G37, A37, B37, C38, D38, E38, F38, G38, A38, B38, C39, D39, E39, F39, G39, A39, B39, C40, D40, E40, F40, G40, A40, B40, C41, D41, E41, F41, G41, A41, B41, C42, D42, E42, F42, G42, A42, B42, C43, D43, E43, F43, G43, A43, B43, C44, D44, E44, F44, G44, A44, B44, C45, D45, E45, F45, G45, A45, B45, C46, D46, E46, F46, G46, A46, B46, C47, D47, E47, F47, G47, A47, B47, C48, D48, E48, F48, G48, A48, B48, C49, D49, E49, F49, G49, A49, B49, C50, D50, E50, F50, G50, A50, B50, C51, D51, E51, F51, G51, A51, B51, C52, D52, E52, F52, G52, A52, B52, C53, D53, E53, F53, G53, A53, B53, C54, D54, E54, F54, G54, A54, B54, C55, D55, E55, F55, G55, A55, B55, C56, D56, E56, F56, G56, A56, B56, C57, D57, E57, F57, G57, A57, B57, C58, D58, E58, F58, G58, A58, B58, C59, D59, E59, F59, G59, A59, B59, C60, D60, E60, F60, G60, A60, B60, C61, D61, E61, F61, G61, A61, B61, C62, D62, E62, F62, G62, A62, B62, C63, D63, E63, F63, G63, A63, B63, C64, D64, E64, F64, G64, A64, B64, C65, D65, E65, F65, G65, A65, B65, C66, D66, E66, F66, G66, A66, B66, C67, D67, E67, F67, G67, A67, B67, C68, D68, E68, F68, G68, A68, B68, C69, D69, E69, F69, G69, A69, B69, C70, D70, E70, F70, G70, A70, B70, C71, D71, E71, F71, G71, A71, B71, C72, D72, E72, F72, G72, A72, B72, C73, D73, E73, F73, G73, A73, B73, C74, D74, E74, F74, G74, A74, B74, C75, D75, E75, F75, G75, A75, B75, C76, D76, E76, F76, G76, A76, B76, C77, D77, E77, F77, G77, A77, B77, C78, D78, E78, F78, G78, A78, B78, C79, D79, E79, F79, G79, A79, B79, C80, D80, E80, F80, G80, A80, B80, C81, D81, E81, F81, G81, A81, B81, C82, D82, E82, F82, G82, A82, B82, C83, D83, E83, F83, G83, A83, B83, C84, D84, E84, F84, G84, A84, B84, C85, D85, E85, F85, G85, A85, B85, C86, D86, E86, F86, G86, A86, B86, C87, D87, E87, F87, G87, A87, B87, C88, D88, E88, F88, G88, A88, B88, C89, D89, E89, F89, G89, A89, B89, C90, D90, E90, F90, G90, A90, B90, C91, D91, E91, F91, G91, A91, B91, C92, D92, E92, F92, G92, A92, B92, C93, D93, E93, F93, G93, A93, B93, C94, D94, E94, F94, G94, A94, B94, C95, D95, E95, F95, G95, A95, B95, C96, D96, E96, F96, G96, A96, B96, C97, D97, E97, F97, G97, A97, B97, C98, D98, E98, F98, G98, A98, B98, C99, D99, E99, F99, G99, A99, B99, C100, D100, E100, F100, G100, A100, B100, C101, D101, E101, F101, G101, A101, B101, C102, D102, E102, F102, G102, A102, B102, C103, D103, E103, F103, G103, A103, B103, C104, D104, E104, F104, G104, A104, B104, C105, D105, E105, F105, G105, A105, B105, C106, D106, E106, F106, G106, A106, B106, C107, D107, E107, F107, G107, A107, B107, C108, D108, E108, F108, G108, A108, B108, C109, D109, E109, F109, G109, A109, B109, C110, D110, E110, F110, G110, A110, B110, C111, D111, E111, F111, G111, A111, B111, C112, D112, E112, F112, G112, A112, B112, C113, D113, E113, F113, G113, A113, B113, C114, D114, E114, F114, G114, A114, B114, C115, D115, E115, F115, G115, A115, B115, C116, D116, E116, F116, G116, A116, B116, C117, D117, E117, F117, G117, A117, B117, C118, D118, E118, F118, G118, A118, B118, C119, D119, E119, F119, G119, A119, B119, C120, D120, E120, F120, G120, A120, B120, C121, D121, E121, F121, G121, A121, B121, C122, D122, E122, F122, G122, A122, B122, C123, D123, E123, F123, G123, A123, B123, C124, D124, E124, F124, G124, A124, B124, C125, D125, E125, F125, G125, A125, B125, C126, D126, E126, F126, G126, A126, B126, C127, D127, E127, F127, G127, A127, B127, C128, D128, E128, F128, G128, A128, B128, C129, D129, E129, F129, G129, A129, B129, C130, D130, E130, F130, G130, A130, B130, C131, D131, E131, F131, G131, A131, B131, C132, D132, E132, F132, G132, A132, B132, C133, D133, E133, F133, G133, A133, B133, C134, D134, E134, F134, G134, A134, B134, C135, D135, E135, F135, G135, A135, B135, C136, D136, E136, F136, G136, A136, B136, C137, D137, E137, F137, G137, A137, B137, C138, D138, E138, F138, G138, A138, B138, C139, D139, E139, F139, G139, A139, B139, C140, D140, E140, F140, G140, A140, B140, C141, D141, E141, F141, G141, A141, B141, C142, D142, E142, F142, G142, A142, B142, C143, D143, E143, F143, G143, A143, B143, C144, D144, E144, F144, G144, A144, B144, C145, D145, E145, F145, G145, A145, B145, C146, D146, E146, F146, G146, A146, B146, C147, D147, E147, F147, G147, A147, B147, C148, D148, E148, F148, G148, A148, B148, C149, D149, E149, F149, G149, A149, B149, C150, D150, E150, F150, G150, A150, B150, C151, D151, E151, F151, G151, A151, B151, C152, D152, E152, F152, G152, A152, B152, C153, D153, E153, F153, G153, A153, B153, C154, D154, E154, F154, G154, A154, B154, C155, D155, E155, F155, G155, A155, B155, C156, D156, E156, F156, G156, A156, B156, C157, D157, E157, F157, G157, A157, B157, C158, D158, E158, F158, G158, A158, B158, C159, D159, E159, F159, G159, A159, B159, C160, D160, E160, F160, G160, A160, B160, C161, D161, E161, F161, G161, A161, B161, C162, D162, E162, F162, G162, A162, B162, C163, D163, E163, F163, G163, A163, B163, C164, D164, E164, F164, G164, A164, B164, C165, D165, E165, F165, G165, A165, B165, C166, D166, E166, F166, G166, A166, B166, C167, D167, E167, F167, G167, A167, B167, C168, D168, E168, F168, G168, A168, B168, C169, D169, E169, F169, G169, A169, B169, C170, D170, E170, F170, G170, A170, B170, C171, D171, E171, F171, G171, A171, B171, C172, D172, E172, F172, G172, A172, B172, C173, D173, E173, F173, G173, A173, B173, C174, D174, E174, F174, G174, A174, B174, C175, D175, E175, F175, G175, A175, B175, C176, D176, E176, F176, G176, A176, B176, C177, D177, E177, F177, G177, A177, B177, C178, D178, E178, F178, G178, A178, B178, C179, D179, E179, F179, G179, A179, B179, C180, D180, E180, F180, G180, A180, B180, C181, D181, E181, F181, G181, A181, B181, C182, D182, E182, F182, G182, A182, B182, C183, D183, E183, F183, G183, A183, B183, C184, D184, E184, F184, G184, A184, B184, C185, D185, E185, F185, G185, A185, B185, C186, D186, E186, F186, G186, A186, B186, C187, D187, E187, F187, G187, A187, B187, C188, D188, E188, F188, G188, A188, B188, C189, D189, E189, F189, G189, A189, B189, C190, D190, E190, F190, G190, A190, B190, C191, D191, E191, F191, G191, A191, B191, C192, D192, E192, F192, G192, A192, B192, C193, D193, E193, F193, G193, A193, B193, C194, D194, E194, F194, G194, A194, B194, C195, D195, E195, F195, G195, A195, B195, C196, D196, E196, F196, G196, A196, B196, C197, D197, E197, F197, G197, A197, B197, C198, D198, E198, F198, G198, A198, B198, C199, D199, E199, F199, G199, A199, B199, C200, D200, E200, F200, G200, A200, B200, C201, D201, E201, F201, G201, A201, B201, C202, D202, E202, F202, G202, A202, B202, C203, D203, E203, F203, G203, A203, B203, C204, D204, E204, F204, G204, A204, B204, C205, D205, E205, F205, G205, A205, B205, C206, D206, E206, F206, G206, A206, B206, C207, D207, E207, F207, G207, A207, B207, C208, D208, E208, F208, G208, A208, B208, C209, D209, E209, F209, G209, A209, B209, C210, D210, E210, F210, G210, A210, B210, C211, D211, E211, F211, G211, A211, B211, C212, D212, E212, F212, G212, A212, B212, C213, D213, E213, F213, G213, A213, B213, C214, D214, E214, F214, G214, A214, B214, C215, D215, E215, F215, G215, A215, B215, C216, D216, E216, F216, G216, A216, B216, C217, D217, E217, F217, G217, A217, B217, C218, D218, E218, F218, G218, A218, B218, C219, D219, E219, F219, G219, A219, B219, C220, D220, E220, F220, G220, A220, B220, C221, D221, E221, F221, G221, A221, B221, C222, D222, E222, F222, G222, A222, B222, C223, D223, E223, F223, G223, A223, B223, C224, D224, E224, F224, G224, A224, B224, C225, D225, E225, F225, G225, A225, B225, C226, D226, E226, F226, G226, A226, B226, C227, D227, E227, F227, G227, A227, B227, C228, D228, E228, F228, G228, A228, B228, C229, D229, E229, F229, G229, A229, B229, C230, D230, E230, F230, G230, A230, B230, C231, D231, E231, F231, G231, A231, B231, C232, D232, E232, F232, G232, A232, B232, C233, D233, E233, F233, G233, A233, B233, C234, D234, E234, F234, G234, A234, B234, C235, D235, E235, F235, G235, A235, B235, C236, D236, E236, F236, G236, A236, B236, C237, D237, E237, F237, G237, A237, B237, C238, D238, E238, F238, G238, A238, B238, C239, D239, E239, F239, G239, A239, B239, C240, D240, E240, F240, G240, A240, B240, C241, D241, E241, F241, G241, A241, B241, C242, D242, E242, F242, G242, A242, B242, C243, D243, E243, F243, G243, A243, B243, C244, D244, E244, F244, G244, A244, B244, C245, D245, E245, F245, G245, A245, B245, C246, D246, E246, F246, G246, A246, B246, C247, D247, E247, F247, G247, A247, B247, C248, D248, E248, F248, G248, A248, B248, C249, D249, E249, F249, G249, A249, B249, C250, D250, E250, F250, G250, A250, B250, C251, D251, E251, F251, G251, A251, B251, C252, D252, E252, F252, G252, A252, B252, C253, D253, E253, F253, G253, A253, B253, C254, D254, E254, F254, G254, A254, B254, C255, D255, E255, F255, G255, A255, B255, C256, D256, E256, F256, G256, A256, B256, C257, D257, E257, F257, G257, A257, B257, C258, D258, E258, F258, G258, A258, B258, C259, D259, E259, F259, G259, A259, B259, C260, D260, E260, F260, G260, A260, B260, C261, D261, E261, F261, G261, A261, B261, C262, D262, E262, F262, G262, A262, B262, C263, D263, E263, F263, G263, A263, B263, C264, D264, E264, F264, G264, A264, B264, C265, D265, E265, F265, G265, A265, B265, C266, D266, E266, F266, G266, A266, B266, C267, D267, E267, F267, G267, A267, B267, C268, D268, E268, F268, G268, A268, B268, C269, D269, E269, F269, G269, A269, B269, C270, D270, E270, F270, G270, A270, B270, C271, D271, E271, F271, G271, A271, B271, C272, D272, E272, F272, G272, A272, B272, C273, D273, E273, F273, G273, A273, B273, C274, D274, E274, F274, G274, A274, B274, C275, D275, E275, F275, G275, A275, B275, C276, D276, E276, F276, G276, A276, B276, C277, D277, E277, F277, G277, A277, B277, C278, D278, E278, F278, G278, A278, B278, C279, D279, E279, F279, G279, A279, B279, C280, D280, E280, F280, G280, A280, B280, C281, D281, E281, F281, G281, A281, B281, C282, D282, E282, F282, G282, A282, B282, C283, D283, E283, F283, G283, A283, B283, C284, D284, E284, F284, G284, A284, B284, C285, D285, E285, F285, G285, A285, B285, C286, D286, E286, F286, G286, A286, B286, C287, D287, E287, F287, G287, A287, B287, C288, D288, E288, F288, G288, A288, B288, C289, D289, E289, F289, G289, A289, B289, C290, D290, E290, F290, G290, A290, B290, C291, D291, E291, F291, G291, A291, B291, C292, D292, E292, F292, G292, A292, B292, C293, D293, E293, F293, G293, A293, B293, C294, D294, E294, F294, G294, A294, B294, C295, D295, E295, F295, G295, A295, B295, C296, D296, E296, F296, G296, A296, B296, C297, D297, E297, F297, G297, A297, B297, C298, D298, E298, F298, G298, A298, B298, C299, D299, E299, F299, G299, A299, B299, C300, D300, E300, F300, G300, A300, B300, C301, D301, E301, F301, G301, A301, B301, C302, D302, E302, F302, G302, A302, B302, C303, D303, E303, F303, G303, A303, B303, C304, D304, E304, F304, G304, A304, B304, C305, D305, E305, F305, G305, A305, B305, C306, D306, E306, F306, G306, A306, B306, C307, D307, E307, F307, G307, A307, B307, C308, D308, E308, F308, G308, A308, B308, C309, D309, E309, F309, G309, A309, B309, C310, D310, E310, F310, G310, A310, B310, C311, D311, E311, F311, G311, A311, B311, C312, D312, E312, F312, G312, A312, B312, C313, D313, E313, F313, G313, A313, B313, C314, D314, E314, F314, G314, A314, B314, C315, D315, E315, F315, G315, A315, B315, C316, D316, E316, F316, G316, A316, B316, C317, D317, E317, F317, G317, A317, B317, C318, D318, E318, F318, G318, A318, B318, C319, D319, E319, F319, G319, A319, B319, C320, D320, E320, F320, G320, A320, B320, C321, D321, E321, F321, G321, A321, B321, C322, D322, E322, F322, G322, A322, B322, C323, D323, E323, F323, G323, A323, B323, C324, D324, E324, F324, G324, A324, B324, C325, D325, E325, F325, G325, A325, B325, C326, D326, E326, F326, G326, A326, B326, C327, D327, E327, F327, G327, A327, B327, C328, D328, E328, F328, G328, A328, B328, C329, D329, E329, F329, G329, A329, B329, C330, D330, E330, F330, G330, A330, B330, C331, D331, E331, F331, G331, A331, B331, C332, D332, E332, F332, G332, A332, B332, C333, D333, E333, F333, G333, A333, B333, C334, D334, E334, F334, G334, A334, B334, C335, D335, E335, F335, G335, A335, B335, C336, D336, E336, F336, G336, A336, B336, C337, D337, E337, F337, G337, A337, B337, C338, D338, E338, F338, G338, A338, B338, C339, D339, E339, F339, G339, A339, B339, C340, D340, E340, F340, G340, A340, B340, C341, D341, E341, F341, G341, A341, B341, C342, D342, E342, F342, G342, A342, B342, C343, D343, E343, F343, G343, A343, B343, C344, D344, E344, F344, G344, A344, B344, C345, D345, E345, F345, G345, A345, B345, C346, D346, E346, F346, G346, A346, B346, C347, D347, E347, F347, G347, A347, B347, C348, D348, E348, F348, G348, A348, B348, C349, D349, E349, F349, G349, A349, B349, C350, D350, E350, F350, G350, A350, B350, C351, D351, E351, F351, G351, A351, B351, C352, D352, E352, F352, G352, A352, B352, C353, D353, E353, F353, G353, A353, B353, C354, D354, E354, F354, G354, A354, B354, C355, D355, E355, F355, G355, A355, B355, C356, D356, E356, F356, G356, A356, B356, C357, D357, E357, F357, G357, A357, B357, C358, D358, E358, F358, G358, A358, B358, C359, D359, E359, F359, G359, A359, B359, C360, D360, E360, F360, G360, A360, B360, C361, D361, E361, F361, G361, A361, B361, C362, D362, E362, F362, G362, A362, B362, C363, D363, E363, F363, G363, A363, B363, C364, D364, E364, F364, G364, A364, B364, C365, D365, E365, F365, G365, A365, B365, C366, D366, E366, F366, G366, A366, B366, C367, D367, E367, F367, G367, A367, B367, C

21-25 Mart haftası dersleri:

Ödevlendirilen Alıştırma 6, 7 ve 8'i pozisyonlarınızı kontrol ederek çalıp seslendiriniz. Alıştırma 9'u inceleyiniz. Önce üst porteyi ardından alt porteyi çalınız. Alıştırma esnasında kol-dirsek konumları ve seslendirme yeterliliğinize dikkat ediniz. İçerisinde sekiz farklı perde olan Alıştırma 9'u sağ-sol el dengesini gözeterek ve ses yüksekliklerine dikkat ederek çalınız.

ALIŞTIRMA 9:

TM

BM

Alıştırma 9'daki kazanımlarınızı elde ettiğinizi düşünüyorsanız Alıştırma 10'a geçiniz. Alıştırma 10'u inceleyiniz. Önce üst porteyi ardından alt porteyi çalınız. Alıştırma esnasında kol-dirsek konumları ve seslendirme yeterliliğinize dikkat ediniz. İçerisinde sekiz farklı perde olan Alıştırma 10'u sağ-sol el dengesini gözeterek ve ses yüksekliklerine dikkat ederek çalınız. Bu alıştırmada sıra seslerin yerini tel atlama sesleri almıştır. Tel atlama mesafelerini dikkate alarak çalın yapınız.

ALIŞTIRMA 10:

TM

BM

Tel atlama alıştırmalara bir başka örnek olan Alıştırma 11'i bir hafta sonraki derse kadar hazırlayınız.

EKLER – 2

GÖRÜŞME FORMU

Araştırma sorusu:

Öğretmenler GSL’nde Kanun eğitimi başlangıç düzeyi uygulamalarına yönelik çalışmaları nasıl değerlendirmektedirler?

Okul:

Tarih ve saat (Başlangıç-Bitiş):

Görüşmeci:

GİRİŞ:

Merhaba benim adım Metin DURSUN ve Konya Çimento Güzel Sanatlar Lisesi’nde kanun öğretmeniyim. Güzel Sanatlar Liseleri’nde kanun eğitimi başlangıç düzeyi uygulamalarına yönelik bir araştırma yapıyorum ve sizinle bu duruma yönelik bir konuşma yapmak istiyorum. Bu görüşmede amacım, GSL’nde görev yapan kanun öğretmenlerinin, kanun eğitimi başlangıç düzeyi uygulamaları ile ilgili ne düşündüklerini çeşitli boyutlarıyla ortaya çıkarmaktır. Sizlerle görüşme yapıyorum çünkü konunun direkt merkezinde ve muhatabı olarak görüyorum. Bu araştırmada ortaya çıkacak sonuçların, GSL’lerdeki başlangıç düzeyi kanun derslerinin niteliğinin artırılmasına katkıda bulunacağını ümit ediyorum. Bu nedenle sizin, okullarda yaptığınız kanun dersleri başlangıç düzeyi ile ilgili düşüncelerinizi ve beklentilerinizi öğrenmek istiyorum.

GÖRÜŞME SORULARI:

1- Güzel Sanatlar Lisesi kanun eğitimi başlangıç düzeyinde *Geleneksel Türk Müziği Ses Sistemi* ve *Tampereman ses sistemi* kullanılarak iki farklı ses sistemini birlikte öğreten bir programın uygulanabilirliği hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

2- Güzel Sanatlar Liselerinde birçok müzik türünün eğitimi verilmekte, buna bağlı olarak her müzik türünün ses sistemi de öğretilmektedir. Güzel Sanatlar Lisesinde kanun eğitimi alan öğrenciler için diğer derslerle uyumunu kolaylaştırmada derslerinizde bu duruma yönelik nasıl çalışmalar yapıyorsunuz?

3- Güzel Sanatlar Lisesi kanun eğitimi ders kitabında, başlangıç aşamasında *Geleneksel Türk Müziği Ses Sistemine* göre “do” perdesi eksenli bir başlangıç önerilmekte. Yeni başlayan öğrenci ile müfredatı işlerken herhangi bir duruş/tutuş problemi ile karşılaştınız mı?

4- Güzel Sanatlar Lisesi öğrencileri ortalama 14-17 yaş aralığında ve mutasyon dönemindedir. Geleneksel Türk Müziği Ses Sistemine göre verilen kanun eğitiminde öğrencilerin eserleri ve etütleri solfej yaparken seslendirme anlamında herhangi bir zorluk yaşadığını gözlemlediniz mi?

EKLER- 3

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sevgili öğrenciler;

Araştırmacı sizler için, kanun eğitimi başlangıç düzeyi çalışmalarına yönelik bir kişisel bilgi formu hazırlamıştır. Bu form “Kanun Eğitimi Başlangıç Düzeyi Uygulamalarına İlişkin Bir Eylem Araştırması” başlıklı bilimsel bir araştırmada kullanılacaktır. Aşağıdaki sorulara vereceğiniz dürüst cevaplar bu araştırmaya büyük katkı sağlayacaktır. Yanıtlayacağımız cevaplar sadece bu araştırmada kullanılacak ve gizli kalacaktır. Bu nedenle kimlik bilgileriniz yer almayacaktır. Araştırmada doğru tespitlerin yapılabilmesi için bu çalışma sürecinde yaşadığımız deneyimlerimizi düşünerek içtenlikle cevaplandırın.

İlginiz ve katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Metin DURSUN
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Müzik Eğitimi Bilim Dalı

1. Cinsiyetiniz:

Kız Erkek

2. Yaşınız:

14 15 16

3. Kaç yıldır kanun çalıyorsunuz?

1 2

4. Çalgınıza günde yaklaşık ne kadar süre çalışıyorsunuz?

Hiç 10-20 dakika 30-40 dakika 50 dakika-1 saat 1 saatten daha fazla

1- Türk müziği ve batı müziği ses sisteminin beraber uygulandığı kanun dersleri ile ilgili neler düşünüyorsunuz?

- 2- Tampereman ses sistemine göre aldığınız etütlerde herhangi bir güçlükle karşılaştınız mı?
- 3- Türk müziği ve batı müziği ses sistemi ile uygulanan kanun derslerinin diğer mesleki derslere (işitme, koro, v.b.) katkısı olduğunu düşünüyor musunuz?
- 4- Araştırmada uygulanan etütleri, çalarak solfej yaparken ses aralığınıza uygun olduğunu düşünüyor musunuz? Herhangi bir zorluk yaşadınız mı?
- 5- Araştırmada uygulanan etütler, duruş, tutuş ve pozisyon açısından bir kolaylık veya zorluk oluşturdu mu?

EKLER- 4

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-83688308-605.99-40822147
Konu : Araştırma İzni (Metin DURSUN)

07.01.2022

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığının (Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü) 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı Genelgesi.
b) 23/12/2021 tarihli ve E-48178250-300-132298 sayılı yazınız.
c) 07/01/2022 tarihli Araştırma İzinleri Değerlendirme Komisyonu Tutanağı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Metin DURSUN'un "Kanun Eğitimi Başlangıç Düzeyi Uygulamalarına İlişkin Bir Eylem Araştırması" konulu araştırmasını uygulama talebi incelenmiştir.

Araştırmanın, Selçuklu ilçesinde bulunan Konya Çimento Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlüğünde eğitim gören öğrencilere eğitim öğretimi aksatmamak ve ilgi (a) Genelgede belirtilen açıklamalara uyulması kaydıyla gerçekleştirilmesi ilgi (c) komisyon tutanağı ile uygun görülmektedir. Müdürlüğümüze bağlı eğitim kurumlarındaki çalışmaların 2021-2022 eğitim öğretim yılı içerisinde tamamlanması zorunludur. Araştırma kapsamında yürütülecek çalışmaların 2021-2022 eğitim öğretim yılında tamamlanmaması durumunda Müdürlüğümüzden tekrar izin alınması gerekmektedir.

Araştırmada Müdürlüğümüz tarafından onaylanarak gönderilen veri toplama araçlarının kullanılması, elde edilecek kişisel verilerin gizliliği hususuna dikkat edilmesi ve araştırma sonucunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde bir adet kitapçık ve bir adet CD olarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Arz ederim.

Seyit Ali BÜYÜK
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:

- 1-Genelge (3 Sayfa)
- 2-Veli Onam Formu (1 Sayfa)
- 3-Katılımcı Onam Formu (1 Sayfa)
- 4-Kişisel Bilgi Formu (2 Sayfa)
- 5-Görüşme Formu (2 Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Akçeşme Mahallesi Garaj Caddesi No:4 Karatay/Konya

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (332) 353 30 50
E-Posta: istatistik42@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bilgi için: Ali Naci İŞİK -1210
Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni
İnternet Adresi: <http://konya.meb.gov.tr> Faks:3323515940

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden cf54-6f0b-3f98-bc01-f172 kodu ile teyit edilebilir.